

Mas tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagpostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt.

LETO XV. / ŠTEVILKA 26

CELOVEC, DNE 1. JÜLIJA 1965

CENA 2.— ŠILINGA

Poslanstvo Avstrije

Se vedno smo pod vtisom govora, ki ga je imel zvezni kancler dr. Josef Klaus na akademiji koroških Slovencev ob praznovanju 20. obletnice obstoja Druge republike ter 10. obletnice podpisa avstrijske državne pogodbe. Dr. Klaus je govoril koroškemu Slovincem kot zvezni kancler, to se pravi kot zastopnik avstrijske vlade ter kot poslevoedeči državni predsednik, torej kot predstavnik države. Njegove ugotovitve o zadržanju Avstrije do koroških Slovencev, oziroma do v Avstriji živečih manjšin, so uradnega značaja ter kažejo, kakšno važnost prisoja avstrijska vlada vlogi manjšin v meddržavnem merilu, predvsem ob uspešnih prizadevanjih Avstrije po dobrih sosedstvenih odnošajih ne samo z državami zapadnega sveta, temveč tudi z državami na vzhodu in jugovzhodu Evrope. Tozadevna avstrijska politika sloni na osnovi, da pripadajo Avstriji po njeni ugodni geografski legi v sredini Evrope velike in posebne naloge.

Značilno je tudi, da je prišlo pred kratkim na Dunaju do srečanja med vzhodno in zapadno Cerkvijo. V okviru tega srečanja, ki ga je omogočila ustanova „Pro Oriente“ na Dunaju, sta govorila tudi metropolit Meliton, kot predstavnik pravoslavne Cerkve ter zastopnik tajništva za enotnost kristijanov v Vatikanu, škof Willebrands. Ob teh razgovorih in srečanju med pravoslavno in katoliško Cerkvijo je izjavil dunajski kardinal dr. König:

„Ker je z Dunaja sem iz geografskih, zgodovinskih, psiholoških ter političnih vidikov gledano možen lažji kontakt z Vzhodom kot iz katerega koli drugega mesta in ker je Dunaj od vseh pravoslavniških Cerkev na najugodnejši način dosegljiv, je pač naravno, ako nudi dunajski kardinal ob vsej podpori možnost za vzpostavitev kontaktov s Cerkvijo na Vzhodu. Ne smemo zgubiti izpred oči dejstva, da bodo tozadevna prizadevanja privedla do zadovoljivih uspehov tako glede na edinost Cerkve kot z ozirom na stremeljenja današnjega sveta po ohranitvi miru v svetu.“

Iz navedenega je nakazana vloga Dunaja, oziroma naše države pri reševanju vse človeštvo obsegajočih vprašanj. Te edinstvene naloge se zaveda tako naša vlada kot tudi Cerkev. Tako je svoj široko zasnovani evropski politični koncept iznesel dr. Klaus pred Evropskim svetom v Strassburgu, ga zastopal ob državnem obisku v Beogradu ter se zavzema z avstrijsko vlado vsepovsod za njegovo uresničitev. Dunajski kardinal dr. König pa je začel na cerkveni ravni kot pobudnik ustanove „Pro Oriente“ ter razgovori z visokimi cerkvenimi dostojanstveniki iz vzhodnih držav, obiski v inozemstvu itd., dialog med Vzhodom in Zapadom. Znano je, da je kardinal dr. König pomagal v marsičem zbliztati stališča tudi glede ureditve odnosa Cerkve in države med Vatikanom in vladnimi krogi vzhodnih držav.

Tako sta kancler dr. Klaus ter kardinal dr. König odprla na stečaj vrata za razgovore in kontakte z Vzhodom, ki jih bo možno v bodoče še poglobiti in izgraditi.

Mimo tega poslanstva Avstrije tudi Koroška ne bo mogla. V to trdno verujemo. Bodočnost imajo le nosilci strpnosti in ljubezni, verodostojen bo le še, kdor bo služil tem idealom. Samo stranke, v katerih se bodo vodilne politične osebnosti s krajevnimi funkcionarji vred trudile delovati v smislu sodelovanja ter krepitve miru, bodo zmogle privabiti še novih sodelavcev. Vsi drugačni poizkusi v preteklosti niso rodili zaželenih sadov ter jih bodo še manj v bodočnosti, ki jo bodo še v večji meri kot doslej oblikovale etično močne osebnosti.

Kancler dr. Klaus v Parizu

Tridnevni državniški obisk v Parizu — EWG in bodoča oblika Evrope

Zvezni kancler dr. Jožef Klaus je v torek, 29. junija, ob 13.55 odpotoval z dunajskega zapadnega kolodvora z orientekspresom na tridnevni uradni obisk v Parizu. Na njegovi poti sta ga spremljala zunanji minister dr. Bruno Kreisky in državni tajnik dr. Bobleter.

Pred odhodom je podal kancler dr. Klaus izjavo, v kateri je ugotovil, da ni med Francijo in Avstrijo nobenih spornih problemov. Pri teh uradnih pogovorih gre za prve take posredne stike med de Gaulleom in našimi vodilnimi politiki, odkar je bil v Parizu leta 1962 dr. Gorbach in dr. Kreisky, ki sta se tedaj tudi pogovarjala z de Gaulleom.

Na pariškem kolodvoru so avstrijske državniške pozdravili v sredo zjutraj francoski ministrski predsednik Pompidou in zunanji minister Couve de Murville. Avstrijski državniški so bili potem povabljeni na kosilo pri ministrskem predsedniku Pompidouju. Po kosilu so se pričeli tudi že prvi uradni razgovori med našimi politiki in francoskimi kolegi.

V četrtek sta se pred sestankom z generalom de Gaulleom sestala naš zunanji minister in njegov francoski kolega, medtem ko bodo avstrijski državniški zadnji dan obiska, to je v petek, obiskali pariškevil

ga župana, kakor tudi francoski parlament.

Kakor je običajno pri takih državnih obiskih, je bilo na sporedu mnogo družabnih in kulturnih prireditev. Avstrijski zvezni kancler dr. Jožef Klaus in zunanji minister dr. Bruno Kreisky in državni tajnik dr. Bobleter bodo potovali domov z letalom.

Dr. Klaus se je ob priliki obiska pogovarjal s francoskim predsednikom de Gaulleom predvsem o gospodarskih odnosih do Evropske gospodarske skupnosti (EWG=EGS). Ker je Francija pri naših pogajanjih z Evropsko gospodarsko skupnostjo v Bruslju zmerom s simpatijami podpirala avstrijsko stališče, je bila pri teh pogovorih z naše strani izrečena ponovna želja, da bi Francija še v bodoče podpirala avstrijske želje v Bruslju. Francoski predsednik de Gaulle je našemu kanclerju to tudi zagotovil.

Drugo vprašanje, ki sta ga načela oba politika, je bil evropski problem, in sicer je dr. Klaus iznesel avstrijsko stališče glede bodoče ureditve Evrope. Za Avstrijo je namreč evropsko sodelovanje močno zanimivo, seveda pa mora ona upoštevati tudi svojo nevtralnost. S tem pa so nam na političnem združevanju postavljene gotove meje.

Konferenca afro-azijskih držav odpovedana

Konferenca bo šele 5. novembra — Policija išče metalce bombe

V torek bi se morala začeti afriško-azijska konferenca zunanjih ministrov. V glavnem mestu Alžirije je bilo zbranih že 40 afro-azijskih zunanjih ministrov. Ker pa je bil v soboto ponoči izvršen bombni atentat na poslopje, v katerem bi morala biti konferenca, so jo še v zadnjem hipu odpovedali in preložili na 5. november. Sicer se je že takoj po odstavitvi Ben Bele nekaj šušljalo, da bi bilo sedaj v tem napetem notranjem položaju bolje preložiti afro-azijsko konferenco na jesen. Med diplomati je nastalo splošno nezadovoljstvo, saj so prišli čisto zastoj v Alžir. Neki filipinski politik je dejal: „Tako dolgo pot imamo za seboj in nismo imeli niti ene seje. Pri

tem pa je bilo že od začetka jasno, da bočbe ne bo konference.“

Pri eksploziji plastične bombe je bilo 40 ljudi ranjenih. Ta bomba je eksplodirala v baru, ki leži poleg konferenčne dvorane, v kateri bi se moralo zbrati 1200 delegatov iz Azije in Afrike. Povzročitelje bombnega napada so baje že našli in zaprli.

Največjo škodo, da ne bo konference, so utrpeli Kitajci, ki so še dan poprej razdelili med navzoče afro-azijske politike neko izjavo, v kateri zahtevajo, da se mora konferenca na vsak način vršiti in so nazvali vse nasprotnike, ki so bili za preložitev afro-azijske konference, kot reakcionarje in imperialiste.

Prokitajski vrh v Kairu

V egipčanskem glavnem mestu Kairu je bil v ponedeljek, torek in sredo prokitajski sestanek, ki so se ga udeležili: egipčanski predsednik Naser, pakistanski predsednik Ajub Khan, kitajski ministrski predsednik Ču En Laj in indonezijski predsednik Sukarno. Čeprav so bili pogovori na tako imenovanem „prokitajskem vrhu“ popolnoma v tajnosti, politični opazovalci sklepajo, da so razpravljali na tem sestanku o preloženju afro-azijski konferenci in pa o izgubljenem ugledu Kitajske.

Moskovski časopis „Pravda“ ne skriva škodoželjnega zadovoljstva in piše o izgubi ugleda, ki ga je te dni doživela rdeča Kitajska. „Pravda“ je poročala o preloženju konferenci, ki so jo morali zaradi napetega položaja v Alžiriji preložiti in ki bo gotovo pripomogla do enotnosti in sporazumevanja afriško-azijskih ljudstev.

Politični opazovalci iz zahoda zastopajo tokrat tudi isto mnenje. Oni menijo, da bi Kitajska, ki je za vsako ceno hotela, da bi se vršila konferenca že sedaj v Alžiriji, ostro napadla tako zapadne sile kakor Sovjetsko zvezo, pri čemer bi se afro-azijski blok razdelil na dva dela.

Alžirska močna roka, polkovnik Bume-

dien, pa je medtem začel pogajanja z dvema uglednima alžirskima politikoma Ferhatom Abbasom (bivšim ministrskim predsednikom alžirske pregnane vlade) in z Rabahom Bitatom (bivšim ministrom pregnane vlade). V tej zvezi naj omenimo, da v tem času, ko je polkovnik Bumedien odstavil Ben Bele, ni še niti enkrat javno stopil v ospredje in mu gre na vsak način za to, da bi čimprej sestavil civilno vlado.

Spor med egipčanskim predsednikom Naserjem in alžirskim trenutnim voditeljem polkovnikom Bumedienom pa zmerom bolj raste. Naser še sedaj ni priznal novega režima v Alžiriji. Medtem ko se zavzema predsednik Naser za neko panarabsko državo, po možnosti pod njegovim vodstvom, priporoča polkovnik Bumedien združitev držav Alžirije, Maroka in Tunizije.

Tudi Francija še ni priznala nove alžirske vlade. Po mnenju opazovalcev se čuti francoski predsednik de Gaulle s padcem Ben Bele, s katerim se je večkrat predstavil svetu, malo osramočen. Kljub temu pa ne verujejo, da bi pri novih alžirsko-francoskih pogajanjih prišlo do težjih zapletljajev na političnem, gospodarskem in kulturnem polju.

OBJAVA

Na Državni gimnaziji za Slovence so letos sprejemni izpiti za 1. razred 10. julija 1965 (1. dan velikih počitnic). Začetek ob 8. uri.

Prijave na naslov: Direktion des Bundesgymnasiums für Slowenen in Klagenfurt, Lerchenfeldgasse 22, ali pa ustno v pisarni.

Potrebni dokumenti: rojstni list, dokaz avstrijskega državljanstva in šolsko spričevalo, ki ga bo dobil učenec 9. julija 1965 na dosedanji šoli.

Popis učenca (Schülerbeschreibung) naj pošlje šola direktno ravnateljstvu gimnazije.

Glede sprejema v višje razrede se morajo starši osebno oglasiti v šolski pisarni.

Ravnateljstvo

Ob 20-letnici ustanovitve OZN

Proslava obletnice v San Franciscu — Johnson in U Tantu sta se sestala

Ameriški predsednik Johnson se je ob svečanosti 20-letnice ustanovitve Organizacije združenih narodov sestal z glavnim tajnikom te organizacije in se dalj časa pogovarjal z njim. Govorila sta predvsem o finančnih in političnih težavah te svetovne organizacije. Iz poučenih krogov se je zvedelo, da je ameriški predsednik Johnson dejal glavnemu tajniku U Tantu, da bodo Združene ameriške države proučile vprašanja OZN.

Belgijski zunanji minister, ki je bil podpisnik ustanovne listine v San Franciscu in hkrati tudi predsednik prvega zasedanja glavne skupščine Organizacije združenih narodov, je izjavil na proslavi, da je na vsak način treba odpraviti pravico veta v Združenih narodih. Povedal je, da je praznovanje 20-letnice te svetovne organizacije priložnost za to. Mednarodne, svetovne, atlantske in evropske organizacije bodo zares učinkovite samo, ako bodo uveljavile načelo odločanja ob upoštevanju večine.

Amerikanci in Avstralcji se bojujejo v Južnem Vietnamu

Prvič odkar je vojna v Južnem Vietnamu so se v ponedeljek zapletle ameriške in avstralske čete neposredno v boje z Vietkong gverilci. 2000 ameriških padalcev je skupno s 1000 avstralskimi in 1000 južnovietnamskimi silami napadlo položaje Vietkonga na nekem močvirnatem ozemlju 50 kilometrov severovzhodno od Saigona. Istočasno pa so ameriška letala bombardirala Severni Vietnam, in sicer prav blizu kitajske meje. Komunistične vojaške enote so odgovorile z več ostrimi napadi v Južnem Vietnamu.

Pri ameriških bombnih napadih so bila v ponedeljek uničena tri letala, od katerih je bil en reaktivni bombnik tipa „B 57“. Pri tem so izgubili trije letalci svoja življenja. Najtežji ameriški letalski napadi so bili izvršeni na vojašnice in oskrbovalna skladišča v Thuan Can, 250 km zahodno od glavnega mesta Severnega Vietnama Hanoia in okoli 100 kilometrov južno od kitajske meje. Letalskih napadov se je udeležilo 16 ameriških bombnikov, ki so vrgli na omejeno ozemlje trideset ton bomb. Po ameriških vesteh je bilo porušeni 32 zgradb in 20 poškodovanih.

Ostri boji so bili tudi v pokrajini Fu Jen v osrednjem delu Južnega Vietnama. Po vesteh nekega ameriškega poročevalca so imeli Vietkong gverilci 32 mrtvih, medtem ko so vladne čete izgubile 27 vojakov, deset je bilo težko ranjenih in 14 jih pogrešajo.

Politični teden

Po svetu . . .

PAPEŽEV MIROVNI KLIC

V četrtek preteklega tedna je papež Pavel VI. v gorečem pozivu svet posvaril, da naj poravnane stalne spore, kakor so sedaj: Vietnam, Kongo, Santo Domingo in Alžirija, ker nosijo v sebi zarodke, ki bi mogli v kratkem času povzročiti izbruh tretje svetovne voje, ki bi uničila vso civilizacijo na svetu. Pontifex je zahteval, da naj odgovorni državniki vse spore rešujejo s pomočjo pogajanj, in sicer brez odlašanja.

Papež Pavel VI., ki je govoril pri sprejemu vsem v Rimu navzočim kardinalom, po mnenju navzočih še nikdar ni govoril s tako zaskrbljenostjo o svetovnem miru kot tokrat. Dobesedno je dejal papež:

„Mi smo vsi ljudje, ki so vredni tega imena, bežimo prestrašeni pred možnostjo vojne, katere nedogledne posledice nam že v predstavah vzbujajo strah.“

Papež je načel v svojem govoru pred zbranimi kardinali tudi številna vprašanja, ki se tičejo Cerkev danes. Tako je navedel eno izmed najvažnejših problemov, ki čaka na rešitev, uravnavanje rojstev. Posredno nanašajoč se na pisma, ki jih je prejel od približno sto Nobelovih nagajencev k temi (predmetu) „antibaby zdravila“, je papež Pavel VI. izjavil, da je komisija, ki se bavi z uravnavanjem rojstev, doslej odlično delovala, vendar pa „njeno raziskovanje“ še ni zaključeno.

KATOLIŠKA CERKEV IN SREDNJEVROPSKI VZHOD

Ze dalj časa se širijo po svetu govorice o široko zasnovani diplomatski dejavnosti Vatikanu na srednjeevropskem vzhodu.

Tako je prišel minuli teden na Ogrsko dunajski kardinal dr. Franc König, ki se je pogovarjal z nadškofom Hamvasom, predsednikom škofijske konference, ki uradno predstavlja madžarsko katoliško cerkveno organizacijo. Kardinal dr. König je obiskal tudi bivšega kardinala Mindszentyja. Kakor znano je ogrskega primasa obsodila revolucionarna vlada že leta 1949 na domstno ječo, češ da je hotel obnoviti habsburško cesarstvo. Ko je leta 1956 izbruhnila na Madžarskem ljudska vstaja, se je posrečilo kardinalu Mindszentyju zbežati iz ječe in se zateči v ameriško veleposlaništvo v Budimpešti.

Glede madžarskega primasa je skušal Vatikan podvzeti že več poskusov, da bi rešili kardinala in mu dovolili svobodno gibanje. Seveda je kardinal Mindszenty vse ponudbe odklonil, češ da mora madžarska vlada najprej preklicati razsodbo in mu omogočiti izvrševanje škofovske oblasti. Kakor pa se je izvedelo, se je stališče obeh strani izboljšalo spričo želje po ureditvi odnosov med Vatikanom in državo.

Madžarska vlada je namreč izjavila, da ne vztraja več tako uporno kot prej na vprašanju kardinala Mindszentyja. Zato je bila naloga našega dunajskega kardinala dr. Königa, da vpraša madžarsko vlado, kakšno je to stališče.

Avstrijski primas dr. König je prinesel ob tej priliki kardinalu Mindszentyju za njegovo 50-letnico duhovništva kot osebni papežev dar zlat kelih. Vatikan namreč želi, da madžarska vlada najprej vrne ugled kardinalu, potem ga je pripravljena odklicati.

Skoro istočasno se je mudil v Beogradu drugi vatikanski odposlanec msgr. Casaroli, ki se je razgovarjal z vladnimi zastopniki. Kakor pravijo, so bili razgovori zadovoljivi, ki opravičujejo upanje, da bodo v bližnji prihodnosti vzpostavili diplomatske odnose med Vatikanom in jugoslovansko državo.

Se s tretjo srednjeevropsko državo nima Vatikan dobrih odnosov, to je s Poljsko. Izgledalo je celo, da se bodo ti odnosi kmalu izboljšali, saj so celo govorili o papeževem obisku na Poljskem ob obietnici 1000-letnice pokristjanjenja Poljakov. Vendar pa v tem oziru še niso storili nobenih potrebnih korakov.

KREMELJ ODBIL PONUDBE COMMONWEALTHA

V Londonu so minuli petek končali konferenco, na kateri so se zbrali ministrski predsedniki 21 držav članic Britanske skupnosti narodov (Commonwealtha), da bi se pogovorili o vprašanjih, ki zadevajo to

skupnost. Šlo je za več važnih vprašanj, kot na primer: ustanovitev splošnega tajništva, dalje širjenje vpliva rdeče Kitajske na Daljnem Vzhodu, vojni odnosi med Indonezijo in Malajzijo in o položaju v Rodeziji.

Vendar pa je bilo že od prvega dne najvažnejše vprašanje predlog ministrskega predsednika Haralda Wilsona, naj bi posebno odposlanstvo pod njegovim vodstvom pregledalo možnosti za rešitev vietnamskega vprašanja.

Šlo je za to, ali bi Kitajska in Severni Vietnam sprejela mirovno odposlanstvo, v katerem ne bi bilo britanskega zastopnika, ker je Velika Britanija na ameriški strani.

V teku so bile že priprave za odhod odposlanstva v Sovjetsko zvezo, rdečo Kitajsko, Združene države Amerike, Severni Vietnam in Južni Vietnam. Sedaj pa so že prišla poročila, da Moskva, Peking in Hanoi označujejo to mirovno odposlanstvo kot nezaželeno v njih državah. Prva, ki je odbila to odposlanstvo je bila Sovjetska zveza, ki je le nekaj ur po obisku sira Humphreya Trevelana pri ministrskem predsedniku Kosiginu, izjavila, da ne želi v Moskvi nobenega mirovnega odposlanstva. Kmalu potem pa sta tudi Kitajska in Severni Vietnam dala naznaniti, da je mirovno odposlanstvo v njih deželah nezaželeno. Samo Saigon (Južni Vietnam) je pozdravil mirovno pobudo.

Odlučujoči činitelji v Londonu so izjavili, da je Moskva svojo odklonitev utemeljila

s tem, da je vietnamska kriza v prvi vrsti stvar severovietnamske vlade in narodno osvobodilne fronte, to je Vietkonga v Južnem Vietnamu in pa vlade Združenih držav Amerike.

Z ozirom na odklonilno stališče Sovjetske zveze, komunistične Kitajske in Severnega Vietnama, ne preostane mirovni misliji Commonwealtha nič drugega, da bo šla samo v Združene države Amerike, v Washington in New York, da naveže odnose z ameriško vlado in glavnim tajnikom Organizacije združenih narodov U Tantom.

VOJNO STANJE V CELEM JUŽNEM VIETNAMU

V Južnem Vietnamu, kjer je prevzel po padcu Quatove vlade general Nguyen van Thieu vso oblast v svoje roke, je ta proglasil minuli teden vojno stanje v celi državi, odredil racioniranje živil, prepovedal izhajanje 36 časopisov in naznanil prekinitve diplomatskih odnosov s Francijo. S temi merami, ki imajo za cilj pojačati moč vlade naj bi po mnenju političnih opazovalcev pripravili Južni Vietnam za odločilni boj.

Kakor domnevajo opazovalci, je general Nguyen van Thieu izdal zgoraj navedene mere brez pristanka Združenih držav Amerike, kajti že nekaj ur kasneje, je Washington izrazil obžalovanje, da je Saigon pretiral diplomatske odnose s Parizom.

General Nguyen van Thieu pa je prelom odnosov s Francijo utemeljil, da je vlada francoskega predsednika generala de Gaulleja posredno in neposredno pomagala sovražniku in ustvarjala zmedo med vojsko in vietnamskim ljudstvom.

. . . in pri nas v Avstriji

AVSTRIJA NAJ IZSTOPI IZ EFTA?

Prejšnji teden (v ponedeljek) se je v Bruslju pričel tretji del razgovorov med Avstrijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo (EGS—EWG) zaradi medsebojnega zblizanja na gospodarskem področju. Pogajanja so bila končana pretekli petek. Glavne točke razgovorov so bile: carinska in poljedelska vprašanja, pravni pogledi z ozirom na nameravano zblizanje med Avstrijo in EGS ter avstrijska zunanja trgovina z Zahodom in Vzhodom.

Po zanesljivih poročilih iz Bruslja je EGS-komisija ob koncu teh pogajanj dala avstrijski delegaciji vedeti, da bo Avstrija še le tedaj uživala polno korist od carinskih znižanj v EGS-prostoru, če bo za uvoz blaga iz vseh dežel, ki ne pripadajo Evropski gospodarski skupnosti, zahtevala plačilo carine po skupni tarifi, ki jo imajo EGS-države. To sporočilo smatrajo kot predpogojno izjavo, da bi Avstrija morala izstopiti iz Evropskega združenja za svobodno trgovino (EFTA), preden naj pride do sklepanja kakršnih koli pogodb med njo in EGS.

Zadnji dan je pogajanjem prisostvoval tudi avstrijski trgovinski minister dr. Bock, ki je ob koncu izjavil, da se ne strinja povsem s predlagano rešitvijo EGS-komisije v zadevi prednostnega sistema glede kmetijskih vprašanj. Ona tudi še ni po njegovem mnenju mogla zavzeti konkretno stališče do avstrijskih predlogov glede reševanja spornih točk; vendar so ti predlogi po vsem videzu sodeč naleteli na splošno razumevanje. Nadaljnja pogajanja se bodo predvidoma pričela 27. septembra t. l. Med glavnimi točkami bodo: tarifna vprašanja, problemi raznih gospodarskih ustanov in izravnava gospodarske politike med Avstrijo in EGS.

DRŽAVNI DOHODKI „UNESLI“!

Po podatkih je državna blagajna prejela v prvih štirih mesecih precej manj davkov in drugih dajatev, kot pa je bilo predvideno. Po državnem proračunu naj bi bilo vplačano za l. 1965 približno 15,2 odst. več kot pa v l. 1964, medtem ko je dejanski prirastek le za 4,9 odst. večji, torej za dobri dve tretjini manj, kot pa je bilo predvideno.

Ta finančni izpad povzroča finančnemu ministru nemajhne skrbi: kje najti kritje za vse izdatke, odobrene po proračunu? V finančnem ministrstvu so mnenja, da bo pač potrebno izvesti črtanje oz. znižanje nekaterih manj važnih proračunskih postavk po posameznih ministrstvih. Iz istih krogov pa hkrati prihajajo vesti, da ne namerava finančno ministrstvo za kritje omenjenega primanjkljaja razpisati notranje posojilo niti ne povišati davkov.

ŠKODE PO KATASTROFALNIH POPLAVAH,

ki so zadele zapadni, severni in vzhodni del Avstrije, še nikakor ni mogoče točno oceniti, gre pa v več sto milijonov šilingov. Po mnenju vremenoslovnih strokovnjakov že skoraj sto let ni bilo pri nas tako slabega vremena. Nastale škode tudi zato ni še mogoče oceniti, ker se narasla voda še ni povsod umaknila, na Tirolskem in Salzburškem pa so te dni nastopile celó nove poplave.

Deloma smo že zadnjič poročali o tem, da je čuti med ljudstvom splošno kritiko in negotovanje zaradi tega, ker so pristojne javne oblasti vse premalo storile za obrambo proti tem katastrofom. To poročilo dopolnjujemo v toliko, da je bil 1. 1959 sklenjen v parlamentu zakon o popravni poplavnih škod in odobren za to poseben fond. Ker pa so nekateri „pametnjakoviči“ bili mnenja, da do kakšnih večjih poplavnih katastrof „itak ne bo več prišlo“ in da je ta fond odveč, zato so njegovo premoženje uporabili v druge namene.

Sedaj po strašnih poplavih pa si odgovorni krogi spet belijo glave, kje dobiti potrebna denarna sredstva, da bi vsaj nekoliko odpomogli strašni bedi v prizadetih poplavljenih oziroma po plazovih prizadetih krajih.

Prvo, kar morajo odgovorni močje storiti, je podpiranje ljudi, ki so si rešili tako rekoč le golo življenje; marsikdo je izgubil prav vse; takemu je treba nujno pomagati z živili in obleko, seveda pa tudi z vsaj zasilnim stanovanjem, kajti le na ta način bodo oblasti mogle vsaj nekoliko omiliti najhujšo bedo prizadetih ljudi. Druga, nič manj važna naloga oblasti pa je, čimprej misliti na zavarovanje potočnih in rečnih struj in obrambo proti snežnim plazovom. Seveda bo potrebno za ta dela nekaj let, preden bodo te mere mogle postati učinkovite, kajti za to bo treba temeljnih, obsežnih načrtov in pa precejšnjih denarnih sredstev.

DELAVSKA ZBORNICA HOČE TUDI VEČ!

Socialni minister je pred nedavnim predložil ministrskemu svetu nov osnutek zakona, v katerem je med drugim predvideno povišanje odmerne podlage za plačilo prispevka za Delavsko zbornico. To je zbudilo veliko nevoljo zlasti pri Krščanski delavski in nameščenski zvezi (OeAAB), ki je v zvezi z omenjenim zakonskim osnutkom na nedavni svoji osrednji konferenci postavila zahtevo po čimprejšnji ugotovitvi, katere naloge naj Delavska zbornica dejansko opravlja.

Po novem osnutku naj bi bili prispevki za Delavsko zbornico „dinamično“ prilagojeni prispevkom za Bolniško blagajno.

SLOVENC

doma in po svetu

Baritonist Anton Šubelj — umrl

Dne 9. junija je umrl v Clevelandu, zadet od srčne kapi, operni pevec Anton Šubelj. Bil je glasbeni pedagog, dirigent in direktor Glasbene matice v Clevelandu. Iz ljubezni do rodne domovine je s svojo neizčrpno življenjsko silo ustvaril sredi novega sveta majhno kulturno Slovenijo in presadil ljubezen do slovenske ljudske in umetne pesmi tudi v srca mladih, ki so bili rojeni že v Ameriki.

V glasbeno življenje ameriških Slovencev v Clevelandu je smrt znanega pevca, baritonista Antona Šublja, zasekala globoko rano.

Gospodarstvenik Besednjak — umrl

Te dni je v Ljubljani umrl ugledni gospodarstvenik Alfonz Besednjak, ravnatelj bivše Gospodarske zveze v Ljubljani. Pokojnik je bil rojen na Brjah na Vipavskem in se je do svoje smrti živo zanimal za usodo našega ljudstva v zamejstvu.

Saša Rudolf — pokrajinski svetovalec

Na seji tržaškega pokrajinskega sveta je bil potrjen za novega svetovalec Slovenske skupnosti Saša Rudolf. Dosedanji svetovalec inž. Milan Sošič je namreč odstopil ter tako prepustil mesto mlajšemu človeku.

† Msgr. Janez Hladnik

20. junija je zatisnil za vedno svoje oči zaslužni slovenski izseljenski duhovnik 64-letni monsignor Janez Hladnik. Plodovito in razgibano je bilo njegovo življenje in prav Kristusovo duhovništvo mu je dalo izrazit in svojevrsten pečat.

Rodil se je v Rovtah pri Logatcu 22. decembra 1902. Za duhovnika je bil posvečen 29. junija 1927. Prvo duhovniško službo je nastopil v Metliki, kjer je stanoval v isti sobi kot nekaj veliki misijonar Friderik Baraga. Baragov duh ga je potem vodil skozi celo njegovo življenje. Kmalu je v njem dozorel sklep: „Grem med slovenske izseljence v Argentino!“ In leta 1936 ga že najdemo v Buenos Airesu, kjer se je pridružil drugemu idealistu, izseljensku duhovniku Jožetu Kastelicu. Tega je kmalu izgubil. Jože Kastelic se je smrtno ponesrečil na gori Aconcangue in Hladnik je zopet ostal sam.

Skrbeti je moral za 20.000 slovenskih izseljencev iz prve in 10.000 novih beguncev iz druge svetovne vojne. Izdajal je revijo „Duhovno življenje“, ki jo je podedoval od Jožeta Kastelice. Večino je napisal sam, sam jo tudi paginiral, razširjal in potem tudi pobiral naročnino, ker revija brez denarja ne more živeti. Pozneje je prepustil vodstvo te revije v roke novim naseljencem. Sam pa se je umaknil v najbolj zakotni del predmestja Buenos Airesa. Tam je stala majhna cerkva sv. Jožefa iz Pompeja. V bližini je bilo večje zemljišče, ki so si ga kupili Slovenci. Nastala je Slovenska vas v Lanusu. Ti Slovenci so bili Hladniku v moralno oporo. Tekom 15 let je zrastle na istem mestu nova cerkev in nova šola, ki so jo prevzele slovenske šolske sestre, da mu jo vodijo, vstalo je novo župnišče.

Monsignor Janez Hladnik je bil v svoji okolici najbolj znana osebnost. Vsi so poznali „padre Juana“. Bil je slovenski Cottolengo, duh, ki ga je preveval, bil je duh asiškega ubožca in Friderika Baraga.

Razstava slik Marije Pregelj

V piranski galeriji so odprli likovno razstavo Marije Pregelj iz Litije. Umetnica razstavlja 48 olj, gvašev in akvarelov. Razstava bo odprta do 2. julija.

Podelitev diplom na AG

Prav tako minuli teden so na Akademiji za glasbo podelili diplome letošnjim diplomantom. Na začetku slovesnosti je rektor red. prof. Kazio Ruppel pozdravil vse navzoče, nato pa je prebral nekaj osnovnih statističnih podatkov o delu akademije v letošnjem letu. V glasbenem delu svečanosti je harfistka Ruda Ravnikova izvedla Salzedove „Variacije na temo v starem stilu“, violinist Ivan Šestak Veracinijev „Adagio“, pianistka Marjana Pohlova pa Lipovskov „Impromptu“. Na koncu je rektor izročil diplome enaintridesetim letošnjim diplomantom II. in sedmim diplomantom III. stopnje.

Tudi proti tej točki je gori omenjena zveza predložila resne pomisleke, kajti na ta način bi bila odmerena podlaga v doglednem času dvignjena ne samo na 3000, ampak celo na 3600 šil. in s tem bi se povišal najvišji prispevek za Delavsko zbornico od dosedanjih 12 šil. mesečno na 15 in nadalje celo na 18 šil.

Ob tej priliki je Krščanska delavska in nameščenska zveza ponovno zahtevala spremembo volilnega reda v Delavsko zbornico in zlasti uvedbo uradne glasovnice, s katero bo zagotovljeni dosti bolj objektivni potek teh volitev.

Tri pglavitne zasluge sv. Cirila in Metoda

Bog nam je poslal v sv. apostolskih bratih Cirilu in Metodu največja dobrotnika. Njune zasluge za naš narod so neprecenljive. Sleherni Slovenec in sleherna Slovenka ju mora poznati. Hvaležnega srca moramo leto za letom proslavljati svoja velika dobrotnika. To pa storimo, ako se spomnimo na tri pglavitne zasluge sv. bratov Cirila in Metoda za naš narod.

1. Prva njuna zasluga je, da sta našemu narodu prižgala luč prave vere. Res je; večina Slovencev je bila krščenih že pred prihodom sv. Cirila in Metoda v naše kraje. Pokrstili so jih nemški misijonarji iz Solnograda, ki so bili odvisni od bavarskih nemških vladarjev. A ti so le v nemščini poučevali ljudstvo, ki jih ni nikdar prav razumelo. Slovenci so prejeli krščanstvo, obenem pa izgubili svojo narodno samostojnost. Zato so bili do nove vere vedno nezaujni. Ni manjkalo krvavih uporov zoper nemške misijonarje. Nezaupnost do krščanske vere je šele izgubila, ko sta prišla med naš narod sv. brata Ciril in Metod. V našem domačem jeziku sta ljudstvu razlagala resnice sv. vere. Sedaj jih je razumelo naše dobrosrčno ljudstvo in se je v svo dušo oklenilo krščanstva. Prva neprecenljiva zasluga sv. bratov za naš narod je, da sta ga prepričala o neskončni vrednosti edino zvečičavne sv. katoliške vere in da sta mu s svojim ljudomilim apostolskim delovanjem za vedno priljubila krščansko življenje. Tako sta zares šele ona v pravem pomenu besede prižgala luč prave vere našemu narodu, in sta bila naša apostola, naša blagovestnika.

2. Sv. apostolska brata sta prva pisala

Prvo poslanstvo Cerkev — pokristjanjenje množic, ki ne poznajo Boga

Pokristjanjenje množic, ki ne poznajo Boga, je prvo poslanstvo Cerkev, tako je trdil pariški koadjutor msgr. Veuillot v predavanju, ki ga je imel v Saint Honoré d'Eylau. Da moremo izvršiti to poslanstvo, tako je med drugim trdil nadškof, je potrebno, da imamo preprosto in pogumno mišljenje, ki omogoča videti in poslušati ljudi in presojeti stvarnost v luči krščanske nauke. To poslanstvo mora biti delo ne samo nekaterih duhovnikov ali laikov, ki imajo zato posebne sposobnosti in darove, marveč vse Cerkev, ki združuje vse svoje žive sile, da postane pred očmi sveta vidno in razumljivo znamenje božje ljubezni za ljudi. Msgr. Veuillot je zaključil s tem, da je pokazal, da je v zvestobi krščanskemu nauku in v vdanosti naukom koncila glavno jamstvo za delo pokristjanjenja, ki ga mora vršiti Cerkev. Opozoril je navzoče, da je Cerkev hotela na drugem vaticanskem koncilu bolj spoznati samo sebe in izraziti svoj nauk predvsem v podudarku svojega poslanstva in svoje navzočnosti v svetu.

IVAN GRAFENAUER:

Nekaj o Slomškavih slovenskih tečajih v Celovcu

Obče znano je, da je Anton Martin Slomšek, lavantinski škof, kot bogoslovec (1821—1825) in špiritual (1829—1838) v celovškem duhovniškem semenišču učil bogoslovce slovenskega jezika; ni pa vsakemu znano, kako je prišlo do tega učenja in kakšnega pomena je bilo v zgodovini slovenskega šolstva in slovenske prosvete.

Od časov cesarice Marije Terezije dalje

Pred dobrimi dvesto leti se je začela pri nas za osnovno šolstvo zavzemati državna oblast — o teh začetkih je napisal temeljito razpravo „Ustanovitev narodne šole“ v Letopisu Slovenske matice (1894, 1895) celovški učiteljski profesor zgodovine Josip Apih. — Cesarica Marija Terezija pa je 28. septembra 1770 razglasila načelo: „Šola je in ostane državna zadeva.“ Tedaj je bila osnovna šola taka, da je dobila v primerjavi s latinskimi šolami, poznejšo gimnazijo, ime nemška šola. O tej šoli je France Kidrič v uvodu k razpravi „Ustanovitev slovenske stolice v Ljubljani“ v Ljubljanskem Zvonu 1934, 208—209, povedal v bistvu tole:

„Slovenščina se je rabila v tej šoli samo za pomagalo pri učenju nemščine; le na Kranjskem in Primorskem so uvedli v šolah na kmetih nemško-slovenske knjige — abecednik in katekizem — izmed mestnih osnovnih šol pa so rabile slovenščino le

v slovenskem jeziku. Neizmerno srečne so se čutili stari Slovenci, ko so iz njunih ust slišali zvečičavne nauke v mili domači besedi. To sta hipoma opazila sv. apostola. Sv. Ciril je iznašel posebne črke za slovensko abecedo. Cirilova abeceda se imenuje glagolica, v kateri so še dandanes tiskane mašne knjige, ki se rabijo pri staroslovenski maši. Učenci sv. bratov, zlasti makedonski škof Klement pa je sestavil za slovanski jezik novo abecedo, ki se še dandanes imenuje po sv. Cirilu cirilica ter v njej pišejo Rusi, Srbi in Bolgari. Sveta brata sta prestavila bogoslužne knjige v slovanski jezik in sta tako utemeljila slovansko slovostvo ter vsem Slovanom prinesla krščansko omiko. Prva sta torej pisala v milim jeziku naših prednikov. O, kako sta ga ljubila! Koliko sta se trudila, da ga olkmeta, da vzbudita v našem ljudstvu trajno ljubezen do njega! Koliko hvalo smo jim dolžni še dandanes Slovenci! Cenimo, ljubimo torej nad vse, kot nekdanj sv. brata, tudi mi svoj mili materin jezik.

3. Apostolska brata sta dobila od apostolske stolice za vedno dovoljenje, da se sme sv. maša brati in peti v slovenskem

P. Bernard Ambrožič OFM — zlatomašnik

Dan zlatega jubileja je bil 22. junija. Tega dne ga je škof dr. Jeglič posvetil v duhovnika.

Rojen je bil 20. aprila 1892 v Gaberjih, fara Dobrova pri Ljubljani. Je sin številne kmečke družine.

Ljudsko šolo je France obiskoval doma na Dobrovi, gimnazijo pa v Ljubljani. Devetnajstleten je stopil v frančiškanski red in je bil preobleden v redovnika 1. aprila 1911 in sicer v Brezicah ob Savi. Takrat dobil ime Bernard. Ravno tam je 1. aprila 1912 napravil neslovesne redovne obljube, 5. aprila 1915, pa se je zavezal Bogu s slovesnimi redovnimi obljubami, Dobra dva meseca po obljubah je bil posvečen v duhovnika in sicer v Ljubljani. Bilo je sredi prve svetovne vojne.

Novo mašo je pel pri Mariji na Dobrovi in novomašni pridigar mu je bil pokojni p. Hugo dr. Bren OFM.

P. Bernarda sem jaz spoznal meseca septembra 1914, ko sem šel iz noviciata v Gorico in sem se v Ljubljani ustavil. On je bil takrat bogoslovec. Morala sva postati prijatelja, ker sem ga poiskal po dobrem pol leta kot goriški begunec. Pribežali smo vsi goriški ali kostanjeviški redovni študentje s svojim magistrom p. Gracijanom v Ljubljano. Sredi noči smo prišli. Bilo nas je okrog dvajset. Težava je bila s prenočitvijo. Potrkal sem pri patru Bernardu in on me je sprejel z veseljem v svojo celico. Na tla smo dali slamnjačo in sem sladko spal po dolgi in nevarni vožnji. Od tistega časa sva si bila s p. Bernardom vedno pri-

jeziku. To je njuna tretja pglavitna zasluga. Ta pridobitev ju je stala obilo truda in boja. Sv. Metod je zavoljo slovenskega bogoslužnega jezika moral celo dve leti preživeti v ječi, Iz nemške ječe ga je rešil šele rimski papež. Precej let se je med Slovenci opravljala služba le v slovenskem jeziku. Neugodne razmere so bile krive, da se do dandanes ni to ohranilo. Hrvati še po več škofijah dandanes opravljajo službo božjo v staroslovenskem jeziku kot nekdanj sv. brata. V staroslovenskem jeziku se še sedaj opravlja služba božja pri Ukrajincih in pri vseh pravoslavni Slovanih. Po zaslugi sv. bratov je naš jezik postal že zdavnaj bogoslužni jezik in to ostane za vedno. Pač zadosten vzrok, da ga še bolj cenimo, da ga še iskreneje ljubimo.

Tri navedene pglavitne zasluge naših sv. apostolov so tako velike, da jih mora poznati ves narod, da mora proslavljati do konca dni sv. apostola. Najlepša proslava njunih zaslug pa je in ostane zvesto posnemanje njunega apostolskega vzgleda. Vsak čas moramo hvaležnega srca klicati s pesnikom:

Nešteti skazala dobrot
sta brata nam Ciril-Metod.
Oj, hvala vama, dobrotnika,
Slovanov prva učenika!

jatelja. In to mi daje pravico in dolžnost, da se ga ob pomenljivem jubileju spominjam.

Po novi maši je šel dokončat svoje bogoslovne študije v Maribor. Tu je spoznal celo generacijo duhovnikov mariborske, tedaj lavantinske škofije. Tudi po končanih študijah je še ostal v Mariboru kot kaplan in katehet. Njegov brat Lojze, ki je zdaj s svojo družino v Kanadi, ve povedati, kako je bil njegov brat pater Bernhard vesten in natančen katehet. Leta 1918 v pozni jeseni se je brat Lojze vračal s fronte. Ustavil se je v Mariboru ter v frančiškanskem samostanu povprašal po svojem bratu. Rekli so mu, da je v šoli in so mu povedali, v kateri šoli uči. Lojze gre v šolo in potrkal. Neki šolar pride odpret in reče: „Gospod katehet, neki berač je pred vrati in bi rad z vami govoril.“ Strogi katehet pa pravi: „Počaka naj, da bo pouk končan. Sicer pa berači ne smejo zdaj motiti našega pouka!“

Lojze je čakal še nekaj časa na hodniku, potem pa je kar trdo potrkal. Takrat pa pride strogi katehet sam in opozori sitneža, da naj nikaar pouka ne moti. Če hoče kaj z njim govoriti, naj pride v samostan. Lojze je bil seveda ves raztrgan in sestradan, pa tudi malo plašen pred strogostjo kateheta, pa se vendar opogumi in pravi: „Per moj zelen, brat, ali me ne poznaš? Jaz sem vendar Lojze, ki se vračam iz vojske!“ Pri besedah: „Per moj zelen!“ je bil Bernard premagan. To je bila namreč edina „kletev“ Ambrožičevega ali Trnovčevega

dije iz verskega sklada za izpričano marljivo učenje slovenskega jezika. Na ljubljanski bogoslovnici je Janez Debevec 1795—1797 zasebno predaval o slovenski slovnici. Kopitarjeva ponudba l. 1808, da bi na liceju učil slovenščino, in zahteva v njegovih slovnici (1809) po slovenski stolici na ljubljanskem liceju pa sta zadeli ob gluha ušesa.

Doba Napoleonove Ilirije

Doba Napoleonove Ilirije je prinesla odločilen napredek. V sami Iliriji je prinesla Slovincem pravilno pojmovanje nalog osnovne šole, prinesla možnost poslovenjenja štirih gimnazijskih razredov te dobe, prinesla prve samoslovenske učne knjige za osnovno šolo in za gimnazijo. Slovincem v Avstriji pa je naklonila nadomestitev samo nemških učnih knjig z nemško-slovenskimi za osnovne šole ter stolico za slovenski jezik na filozofski fakulteti graške univerze, kjer je predaval tri semestre Janez Nep. Primic. Jeseni 1813 — tedaj je Avstrija spet zasedla Ilirske pokrajine — pa je s Primčevom neozdravljivo umobolnostjo slovenska stolica na graški univerzi osirotela za deset let in jo je šele 1823 spet zasedel Koloman Kvas, ki pa nalogi ni bil prav kos.

V avstrijski Iliriji pa je upostavitelj prejšnje jožefinske jezikovne prakse spodbodla narodnozavedne kroge, da so se potegnili za samoslovenske šolske knjige na osnovnih šolah ter za ustanovitev stolice za slovenski jezik na ljubljanskem liceju.

(Dalje prihodnjic)

očeta. Oče Gregor je poznal samo dve kletvi v svojem življenju: „Per moj zelen!“ in „Moj živ dan!“

Ob tej „strašni“ kletvi je katehet takoj zapustil razred in sta odšla z bratom Lojzom v samostan, kjer je brat za brata dobro poskrbel, da Lojze ni tega nikdar pozabil in še zdaj rad pripoveduje.

Ze pred kot mlad študent posebno pa še tudi zdaj kot duhovnik je začel p. Bernard pisateljati. O Orlih je izdal posebno knjigo pod psevdonimom „Brat Nardžič“. Bil je ustanovitelj listov „Vigred“ in „Orlič“.

Frančiškansko predstojništvo je mladega in zmožnega p. Bernarda določilo za vzgojitelja redovne mladine. Poklican je bil v Kamnik, kjer je bila takrat redovna gimnazija. Učil je v šoli, obenem pa obiskoval univerzo v Ljubljani, da se usposobi za profesorja. Leta 1920 sem ga našel v Kamniku kot magistra ali duhovnega voditelja redovne mladine. Pod njegovim resnim vodstvom sem bil dva meseca, ko sem se v poletnih počitnicah pripravljaj za maturo. Prej sva bila prijatelja in sobrata, takrat pa se spomnim, da je bil p. Bernard samo magister. Vzgaljal je s trdo roko. S pesnikom p. Krizostomom Sekovaničem nama na dan mature ni dovolil sprehoda. Seveda sva se midva smejala in se, navajena discipline, vdala brez vsakega ugovora. Krizostom je samo hudomušno omenil: „Poglej tukaj za redovni letopis — šematizem: P. magister je bil rojen aprila, v red je stopil aprila, obojne redovne obljube — neslovesne in slovesne je napravil aprila, zato mu nič ne zameriva!“ Pa sva se smejala in potem še večkrat v poznejših letih na ta račun.

Toda na redovni gimnaziji v Kamniku p. Bernard ni dolgo ostal. Njegov magnet je bil p. Hugo, novomašni pridigar, ki je bil po vojski komisar ali predstojnik slovenskih frančiškanov v Severni Ameriki. P. Bernarda je povabil k sebi. Nujno ga je potreboval pri vzgoji redovnega naraščaja. Odzval se je vabilu. Menda je bilo to leta 1925. Torej z zlatim jubilejem mašništva obhaja letos p. Bernard 40-letnico svojega odhoda iz domovine.

V Ameriki je pomagal p. Bernard pri šoli, na misijonih in na farah. Ves čas pa je sodeloval z vso plodovitostjo pri mesečniku Ave Maria in pri Koledarju. Pisal pa je veliko tudi v Ameriškega Slovenca in v Glasilo Katoliške Jednote. Ustanovil je leta 1926 slovensko župnijo sv. Janeza Vianeya v Detroitu. Župnik je bil tudi v Chicagu na obeh farah: Sv. Štefana in Sv. Jurija, potem v La Salle in na Willardu. Tudi komisar je bil tri leta.

Zelo važno in pomenljivo delo je p. zlatomašnik opravil za Baragovo zvezo, ki je toliko pripomogla, da je Baragova zadeva proglašitve blaženim dospela na pravi tir in se bliža zaželenemu cilju. P. Hugo je oral ledino, p. Bernard je sejal, sadi, okopal in njivo pripravil do skorajšnje žetve. Če bomo res kmalu lahko klečali pred Baragovim oltarjem, bo v veliki meri zasluga našega zlatomašnika p. Bernarda.

Izbrano socialno in narodno, pa seveda krščansko delo je opravil p. Bernard s svojim neumornim prizadevanjem za Ligo katoliških Slovencev v pomoč slovenskim beguncem druge svetovne vojne. Dolga leta je bil ligin tajnik in je na njegovih ramenih slonela vsa teža ogromnega dela. Kar občudovali smo ga.

Zdaj pa že skoraj deset let polaga vse trude v misijonskem delu avstralskih Slovencev. Več let je bil edini dušni pastir Slovencev v Sydneyu. Poleg vsega dušnopastirskega dela pa je vsa leta urednik in upravnik verskega mesečnika „MISLI“. Kar težko je razumeti, kako vendar zmore te ogromne napore, ko je vendar že pred tremi leti prekoračil številko 70.

Bil je tudi sotrudnik Mohorjeve družbe, za katero je napisal že dve knjigi: „Tonče s Sloma“ in „Domislice“.

Pater zlatomašnik lahko prepoveduje: „Proč roke od moje zlate maše! Jaz sem zlatomašnik in to nikogar ne briga!“ Pač, briga nas. Zelo za bregom bi bili s svojim čutom hvaležnosti, če bi zlatomašnika ubogali in njegove zlate maše ne omenjali in zlatomašnikovega dela, ki ga je storil za vero, dom in narod, ne bi priznali. Voščilo je izraženo v pesmi:

Zlatomašnik, bod' pozdravljen!
Radi dobrih del si slavljjen!
Bog ohrani te med nami,
zdravega še mnogo dni,
tam naj venec nad zvezdami
tvojo dušo kdaj krasi!
Tam „Te Deum“ — hvaljen Bog
ves nebeški pevaj krog. P. Odilo, OFM

Koroška dijaška zveza objavlja

Koroška dijaška zveza bo priredila 10. in 11. julija dvodnevno srečanje mladine avstrijskih manjšin: Čehov, Madžarov, Hrvatov in Slovencev. Svojo prireditel namerala mladina združiti s proslavo 20. obletnice obstoja 2. republike ter 10-letnice podpisa avstrijske državne pogodbe.

V soboto, 10. julija, bo v St. Janžu na Rutah kresovanje ob 20. uri zvečer. V nedeljo, 11. julija, pa bo ob 14. uri popoldne v veliki dvorani celovškega konservatorija (Konzerthaus) slavnostna akademija.

Sodelujejo manjšinske mladinske skupine. Na to slavnostno prireditev že sedaj opozarjamo in vabimo!

KOROŠKA DIJAŠKA ZVEZA

Klub slovenskih študentov proslavi 600-letnico dunajske univerze

Minuli petek so priredili slovenski študentje na Dunaju v domačem krogu proslavo v spomin ustanovitve Dunajske univerze pred 600 leti. Po pozdravu častnim gostom, prirediteljem Kluba je spregovoril Jože Wakounik. Orisal je delovanje sinov našega naroda na dunajskih akademskih tleh in poudaril pomen dunajske univerze za kulturno zgodovino slovenskega naroda.

Med največje glave, ki so delovale tekom 19. stoletja, v času narodnega prebujenja in osveščanja, na znanstvenem področju, šteje znanstveni svet tudi naše velikane duha: jezikoslovca Jerneja Kopitarja (1780—1844), jezikoslovca in prvega ordinariusa slavističnega inštituta na Dunaju Franca Miklošiča (1813—1891) in našega koroškega rojaka iz St. Petra pri Celovcu, slovitega fizika Jožefa Stefana (1835—1893). Štefanu in Miklošiču sta postavljena spominski sohi pod arkadami univerze, njuni imeni sta zapisani tudi na častni plošči filozofske fakultete. Kakor je naš narod skozi stoletja črpal iz zakladnic evropskega duha, tako je vkladal in vklada vanje svoj duhovni, znanstveni doprinos, je zaključil govornik.

Nato je nastopil moški zbor Kluba in zapel pod vodstvom Hanzija Gabriela venec slovenskih umetnih in narodnih pesmi. Za zaključek je navdušeno zadonela študentska mednarodna „Gaudeamus igitur — Vivant academia, vivant professores — Živela visoka šola, živeli profesorji...“ V prijetni družabnosti je izzvenel večer ob koncu študijskega leta.

Zanimivo predavanje

V sredo, 23. junija, smo se zopet zbrali v dvorani Mohorjeve družbe in sicer k zadnjemu sestanku v tem šolskem letu. Res ni bilo veliko dijakov navzočih, čeprav bi moralo predavanje zanimati vsakega dijaka, vsaj tistega, ki je v Mohorjevem dijaškem domu. Predaval je namreč č. g. Reven o Mohorjevi družbi, njenem pomenu in njeni nalogi.

Najprej nam je predavatelj prikazal Družbo sv. Mohorja kot štirinperesno deteljico, ki obsega založbo, tiskarno, dijaški dom in prodajalno. Lepo pa je prikazal tudi korenine Mohorjeve družbe: Antona Martina Slomška, Einspielerja in Janežiča v letu 1851. Društvo sv. Mohorja, tako se je Mohorjeva družba najprej imenovala, je že naslednje leto skoraj zaspalo. Zato so ustanovili cerkveno bratovščino Družbo sv. Mohorja, ki se je močno naslanjala na duhovščino. Prav zato je imela Družba sv. Mohorja leta 1918 90.000 udov.

Težka so bila leta Mohorjeve družbe med obema svetovnima vojnoma. Že v prvi svetovni vojni se je morala preseliti iz Celovca na Prevalje in pozneje v Celje. V drugi svetovni vojni pa je služila Mohorjeva hiša v Celovcu, ki je bila zgrajena 1894, za privatno uporabo. Šele 1948 so začeli znova z Mohorjevo družbo.

Marsikateremu se je zelo zresnil obraz, ko je slišal o finančnih skrbih Mohorjeve družbe! Upravičeno je predavatelj ob koncu pozval vse dijake Mohorjevih dijaških domov, da bi v bodoče bolj sodelovali pri Mohorjevi družbi, oziroma, da bi nekoč tudi delali zanjo. Ko smo po pesmi zapuščali dvorano, se nam je zdelo, da smo nankrat notranje obogatili...

DOBRLA VES

(Vabilo na četrtkov večer)

Naslednje družabno srečanje s petjem in plesom bo dne 8. julija, ob 8. uri zvečer, v prostorih hotela Rutar v Dobri vesi.

Hotel Rutar

Pri nas na Koroškem

Avstrija ob praznovanju 20. obletnice obstoja 2. republike in 10-letnice državne pogodbe

V 1. avstrijski republiki je bilo mnenje, da Avstrija ni zmožna življenja, zelo razširjeno. Samo po sebi v Avstriji morda ne bi prišlo do tega, kar se je zgodilo leta 1938. Vprašati se moramo, ali državna zavest v Avstriji med prvo republiko ni bila povsod dovolj močna in ukoreninjena.

Ob praznovanju desetletnice državne pogodbe na visoki šoli za svetovno trgovino na Dunaju je prof. dr. Richard Kerschagl med drugim tudi dejal, da je bila državna zavest v prvi republici deloma krepka. Kot primer je navedel leto 1920, ko se je velik del koroških Slovencev odločil, da ostane pri novoustanovljeni avstrijski republici, katere usoda je bila tudi še negotova. Pa tudi večina nemško govorečih se je odločila za Avstrijo.

Danes obstoji Avstrija zopet v starih mejah, ki jih je imela 1918—1938, skozi 20 let. In pokazalo se je, da je Avstrija zmožna lastnega obstoja, seveda so bila prva leta po drugi svetovni vojni težka. Bila so morda mnogo težja kot leta po 1920. Mesta so

deloma porušile bombe in avstrijsko gospodarstvo je bilo uničeno. Možje, ki so si pridobili mnogo zaslug pri izgradnji druge republike, so se vračali iz koncentracijskih taborišč. Položaj je bil brezupen.

Po prvi svetovni vojni je šlo za vprašanje, kaj bo z malo Avstrijo s prevelikim mestom Dunajem, ki je bilo glavno mesto 52-milijonske avstro-ogrske monarhije. Kako bo, ko živi skoraj tretjina avstrijskega prebivalstva na Dunaju? Glavna težalna mesta so bila še malo razvita in naselja na deželi redka. Kako hraniti tako veliko mesto?

Značilno je, da se politiki po drugi svetovni vojni, ki so sami občutili na lastni koži grozote fašizma, niso vprašali, ali je Avstrija sama zmožna obstoja li ne, temveč so se takoj vrgli na delo. Avstrijo so zasedle štiri velesile. Jug so zasedli Angleži, zapad Francozi in Amerikanci, vzhod pa Rusi. Mesto Dunaj pa so si prav tako delili. Tako je bilo delovanje otežkočeno. Toda ob sodelovanju in pomoči drugih dr-

Srebrna maša v Svečah

Dne 27. junija je praznoval prečastiti gospod Martin Skorjanc srebrni mašniški jubilej. Oktobra bo minilo 13 let, odkar je jubilarant dušni pastir v župniji Sveče.

V nedeljo zvečer smo farani proslavili jubilej prečastitega gospoda župnika. Najprej smo se zbrali pred župniščem. Tam ga je s pesmijo „Zadoni nam, zadoni“ pozdravil moški zbor. Nato so slavljence pozdravili: g. Hans Laussegger, cerkveni ključar, dr. Valentin Inzko kot član farnega odbora, g. ravnatelj Albert Just v imenu sveške šole in sosedov ter g. ravnatelj Baurecht za bistriško šolo. Prav lepo so deklamirali otroci in mladina. Jubilarantu so izrazili svojo hvaležnost, vdanost in ljubezen. Ob koncu je še pevovodja dr. Anton Feinig pozdravil v imenu pevskega zbora, ki je zapel še „Večerni zvon“.

Z deklamacijami se je prepletalo petje in zvonjenje ter streljanje strelcev iz Kajž. Nad vsem se je bočilo modro poletno nebo. Gospodu župniku je bila pot v cerkev „nastilana“ z rožami. Gotovo ob primociji ni

PLIBERK

(Iz občinske hiše)

Zadnji dve občinski seji sta bili precej pestri.

Na seji so sklenili, da bodo nastavili Štefana Encija kot pogodbenega usposobljenega delavca; hkrati pa bo občinski sel. V rok službe se mu vračunajo tudi vsa leta drugih služb. Njegova plača bo znašala z dokladami vred mesečno 3300.— šilingov. Pogodbeno so nastavili tudi soferja, zidarja in predelavca Posekarja Maks. Nadzoroval bo štirinajst občinskih delavcev, ki bodo pod njegovim vodstvom popravljali občinska pota, in čistili občinske gozdove. Pozimi bo Posekar Maks oskrboval centralno kurjavo v uradni hiši. Mesečno bo Posekar zaslužil 3400.— šilingov.

Kmetijski pododbor je obravnaval lovski načrt o odstrelitvi divjačine in ga odobril. Odločitev kmetijskega pododborja je vzela naznanje tudi občinski odbor in ga potrdil.

Za pospeševanje tujskega prometa je naročil občinski odbor pet velikih z roko nasklikanih plakotov, ki predstavljajo mesto Pliberk z gradom in pa visoki most podjunske železnice čez Dravo. Plakati stanejo 4600.— šilingov in jih bodo razstavili na kolodvorih v Mallnitzu, Gradcu, Dunaju in Beljaku. Med okna občinske hiše bodo napravili sodobne žaluzije (rebrače, medoknice). Najcenejšo ponudbo za te žaluzije je stavil Pliberčan Erlacher. Stale bodo okoli 7800.— šil.

V Dobu in Vogrčah nameravajo napeljati cestno razsvetljavo. Najugodnejšo ponudbo za napeljavo je predložil Hollauf iz Pliberka, ki delo tudi dobi. Celotna razsvetljava bo stala 78.515.— šilingov. Dalje so sklenili na občinski seji, da bodo letos

bilo toliko rož kot ob srebrni maši. Posebno še, ko je bilo ob novi maši 1940, leta obzorje polno grozečih oblakov in bodočnost negotova. — Vsi, ki so gospodu župniku čestitali, so izrekli željo, da bi tudi zlato mašo med nami obhajal.

V slovesnem sprevodu so se duhovniki in verniki podali v cerkev. Slavnostni govornik, mil. g. kanonik Aleš Zechner, je v svoji pridigi najprej prebral škofovo pismo, v katerem je nakazana slavljenceva življenjska pot in so izpovedana voščila prevzvišenega nadpastirja za to slovesno priliko. V temeljitem nagovoru je gospod kanonik orisal poslanstvo duhovnika in njegovo trojno službo. Ob tolikem pomanjkanju duhovnikov moramo biti srečni, da sploh imamo duhovnika. Naša dolžnost je tudi, da skrbimo za duhovniški naraščaj. Pri sv. maši smo molili za našega gospoda župnika in za potrebe Cerkve. Z mogočno zahvalno pesmijo smo zaključili slovesnost srebrne maše.

nasuli na občinska pota 2000 kubičnih metrov gramoza (gruščja). Občina ga je kupila v Zgornjih Libučah in pa v grofovi jami v Pliberku. Za prevažanje tega gramoza se je javilo pet prevoznikov, vendar je stavil najugodnejšo ponudbo Liesnig iz Pliberka, ki delo tudi dobi.

Del bivše mestne bolnišnice ima v našem gradbeno podjetje Mörtl in Co, ki jo uporablja za svoje pisarne. Sedaj gradbeno podjetje to poslopje popravlja. Letos bodo zgradili štiri sodobna stranišča. Dela bo izvršil Hans Visočnik iz Pliberka za 6507.— šilingov.

V Šmarjeti bodo letos zgradili pri vodovodu 60.000 litrov velik rezervoar (vodni hranilnik). Gradbena dela bo izvršilo podjetje Mörtl, mehanična dela pa bo naredil Uster iz Sinče vesi. Skupni stroški znašajo 182.444.— šilingov. K temu pride še gradnja ceste do vodnega zbiralnika skozi občinske gozdove, ki bo stala 70.000.— šilingov. Večino tega zneska bo prispevala javna uprava, tako da bodo dobili Šmarječani razmeroma poceni vodo. A vseeno se je nekateri še danes branijo.

Industrijska podjetja se zanimajo za ustreznost zemljišča v Pliberku. Ta industrijska podjetja bi imela rada poceni zemljo in kredite, za katere bi jamčila občina. Tvrška Albert Steiner iz St. Paula v Labotski dolini bi rada ustanovila v Pliberku podjetje, ki bi izdelovalo gotove dele za gradnjo hiš in tovarn na novi ameriški način. Posamezni deli bi bili iz betona, saj je gramoza dovolj v Podjuni za vse to. Poleti in pozimi bi bilo zaposlenih 50 moških delovnih moči. Občina je ponudila podjetju bivše Krofve njive v Nonči vesi, in sicer po 12.— šilingov za kvadratni meter, (Nadaljevanje na 5. strani)

žav se je avstrijsko gospodarstvo hitro opomoglo. Posebno je treba omeniti Marshallov načrt, ki je zagotovil avstrijskemu gospodarstvu pomoč.

Glavni cilj tedanjih avstrijskih politikov pa je bila seveda neodvisna druga republika. Za doseg tega pa je trajalo še deset let. Bilo se je treba pogajati s štirimi velesilami, ki so sicer skupno nastopile proti Hitlerju, pa so se pozneje zaradi ideoloških nasprotij hitro zopet odtujile. Pri teh pogajanjih so si pridobili mnogo zaslug možje, ki jih danes ni več med nami. Tako bivši kancler Julius Raab, bivši zunanji minister in deželni glavar Nižje Avstrije inž. Leopold Figl ter rajni predsednik dr. Adolf Schärfl.

Bili so to možje, ki niso samo s papirnatiimi pogajanjimi skušali zblížiti velesile v zadevi Avstrije, marveč so stavili v ta namen na razpolago vse svoje osebne zmožnosti. Tako je znano o bivšem zunanjem ministru inž. Leopoldu Figlu, da je znal osebno dobro vplivati na sovjetske diplomate in jih v veseli družbi pridobivati za Avstrijo. Kronanje njegove muje pa je gotovo bil trenutek, ko je pokazal na balkonu gradu Belvedere, 15. maja 1955, skupno z zunanjimi ministri štirih velesil, avstrijskemu ljudstvu novo državno pogodbo.

Sledila so leta, ko je lahko Avstrija pokazala, kaj zmore prepuščena sami sebi. Bila je sprejeta v Organizacijo združenih narodov in je pristopila k EFTA (organizacija, katere cilj je odstranitev vsch carin med državami članicami). Avstrija ima danes ugledno mesto v Evropskem svetu in v nekaterih podorganizacijah OZN.

Ko gledamo ob praznovanju dvajsetletnice obstoja druge republike in 10. obletnice avstrijske državne pogodbe v preteklost, moramo biti Avstrijci ponosni na to, kar smo dosegli. Ne da bi se s tem sami hvallili, saj so nas pohvalili drugi. Na veliko praznovanje meseca maja so bili povabljeni zunanji ministri štirih velesil, ki so se tudi odzvali povabilu in so 15. maja 1965 zopet z balkona Belvedere pomahali avstrijskemu ljudstvu. Bili so to zunanji ministri, ki so prevzeli mesta prejšnjih, ki so leta 1955 podpisali državno pogodbo. Zalostno je, da je nekaj dni pred temi slovesnostmi umrl bivši avstrijski zunanji minister inž. Leopold Figl. Sedanji avstrijski zunanji minister dr. Bruno Kreisky se je pri proslavi spomnil inž. Leopolda Figla in dejal, da velja proslava tudi njegovemu spominu.

Na proslavi so govorili tudi zunanji ministri Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Sovjetske zveze in Francije. Vsi štirje zunanji ministri so prinesli s seboj pozdrave svojega ljudstva in častitali Avstrijecem k desetletnici državne pogodbe. Posebno so pohvalili dober razvoj avstrijskega gospodarstva in dejstvo, da se je Avstrija odločila biti nevtralna in to tudi izvršuje.

Tudi nam koroškim Slovincem so v členu 7. avstrijske državne pogodbe zagotovljene pravice, ki pristojajo vsem avstrijskim državljanom. Zato smo obhajali tudi mi 10-letnico državne pogodbe in 20-letnico obstoja druge republike. Člen 7. državne pogodbe je omogočil, da smo dobili lastno srednjo šolo. V tem smislu bo letos Koroška dijaška zveza praznovala to slavje z mladino drugih avstrijskih manjšin pod geslom „Mladina avstrijskih manjšin praznuje 20-letnico obstoja druge republike in 10-letnico državne pogodbe“, 10. in 11. julija v Celovcu.

Važno je danes, da prav posebno mladi rod, ki ni doživel grozot druge svetovne vojne, javno izpove, da je voljan še v naprej v smislu preteklih dvajsetih let delati za Avstrijo.

OBVESTILO

Zveze slovenskih izseljencev:

V tem mesecu obhajamo 20-letnico povratka bivših izseljencev iz priporniških taborišč. Tej obletnici bo posvečen tudi letošnji

REDNI OBČNI ZBOR

Zveze slovenskih izseljencev,

ki bo v nedeljo, dne 18. julija 1965 s pričetkom ob 14. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Po občnem zboru bo na istem mestu družabno srečanje,

kjer se bomo v domačem krogu spominjali let skupnega trpljenja, obnavljali stara poznanstva in v prijetni družabnosti preživeli nekaj lepih ur ob razgovoru, pesmi in plesu.

Prisrčno vabljeni vsi bivši izseljenci z družinami, prijatelji in znanci.

Zveza slovenskih izseljencev

Hotel Rutar v DOBRLI VESI

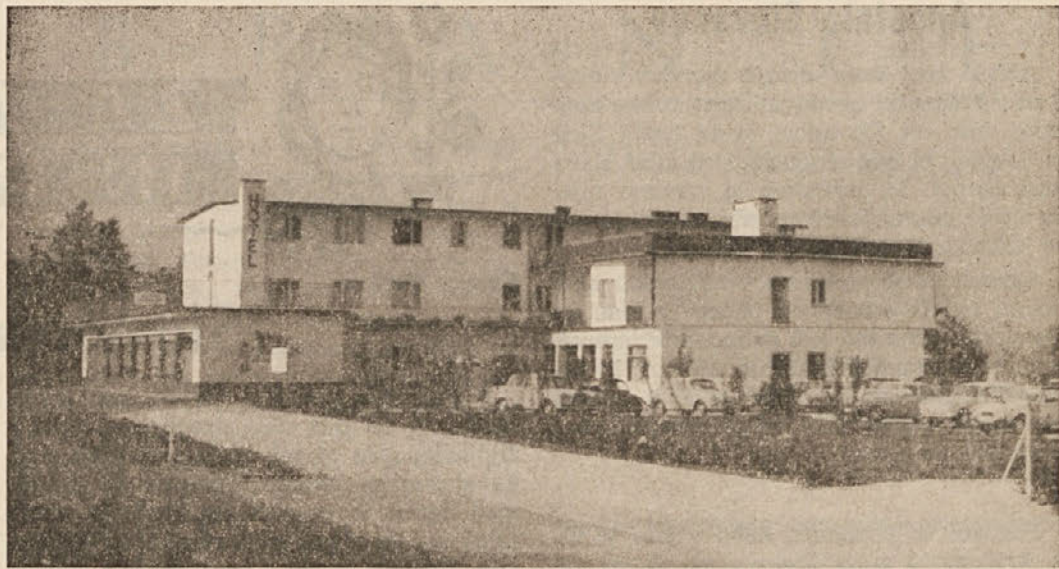
Jugovzhodni del zvezne dežele Koroške, okraj Velikovec, imenujemo Podjuno. V središču te leži trg Dobrla ves. Tu sta zakonca Franc in Marija Rutar zgradila lep, sodoben hotel.

Pripovedka pravi, da je bila nekemu rimskemu cesarju jugovzhodna Karantanija, to je današnja Koroška tako všeč, da je te kraje posvetil boginji neba, to je najlepši boginji z imenom Juno in da je tej na čast sezidal na hribu Sv. Rozalije tempelj. Pokrajina pod tem Juno templjem pa je dobila ime Podjuna.

Ta pokrajina nudi tudi dandanes v vseh letnih časih svoje privlačnosti. Na jugu dežele se razprostirajo Karavanke s svojima

preko 2000 metrov visokima gorama Obirjem in Peco, ki sta lahko dostopna. Pozimi so tu odlična smučišča, ki veljajo za najbolj varna pred plazovi. Zičnice pa skrbijo za udobnost. Še nedotaknjene gorske doline, slapovi, kapniške jame, mineralni vrelci, gorske ceste, znamenita korška soteska, vse to nudi ljubitelju narave nepozabne vtise od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Večja in manjša umetna jezera se lepo ujemajo z naravo, prav tako kakor tri znana kopalniška jezera: Goslinjsko, Zablško in Klopnijsko jezero.

Na z gozdovi poraščenih hribočkah in gričih pričajo razvaline gradov in izkopanin

Hotel Rutar v Dobrli vesi, Koroška, Avstrija

Pogled iz jedilnice v gostinsko sobo

o slavni preteklosti in številne cerkve o požrtvovalnosti tamkajšnjega ljudstva. Številne vode omogočajo ribolov. Iglasti in mešani gozdovi skrivajo jelene, srne in divje prašiče in seveda tudi gozane sadeže vseh vrst. Zato ni čuda, da pomenijo sprehodi skozi te gozdove resnični odih in razvedrilo za vsakega.

Ustvarjalna sila in gostoljubnost slovenskega kakor tudi nemškega ljudstva omogočata, da je postala Podjuna pravi mednarodni počitniški paradiz.

V srcu Podjune leži trg Dobrla ves s svojim zgodovinskim benediktinskim samostanom. Na južnem delu tega kraja, nedalet od ceste so zgradili v letih 1961-63 hotel in trgovsko hišo Rutar. Spredej je 24 metrov dolga in 15 metrov široka A&O samopostrežna trgovina z obširnimi prostorom za parkiranje, ki je hkrati največja trgovina v Podjuni.

Gostišče-hotel, ki je priključen trgovini,

je na razpolago celo leto in ustreza željam gostov v vsakem oziru.

Vrt s številnimi stoli, sprejemnica in čitalnica, velika jedilnica z dvorano, splošna gostilna, kmečka soba, obe zajtrkovalnici, od katerih je ena samo za nekadilce, so v pritličju. Kuhinja nudi gostom odlično pripravljena jedila.

Sob je 35 in imajo skoro vse balkon. Povsod je tekoča voda. 70 postelj, ki so opremljene z enodelnimi Joka žimnicami, nudijo poleg mirne lege hotela dobro spanje. Centralna kurjava v sobah, tudi kopalnice s prhami (tuši), higijenske naprave in telefon povečujejo udobnost hotela.

10 do 20 minut od hiše je domače z lastnimi močmi zgrajeno kopalnišče, veliko 400 kvadratnih metrov z vsemi udobnostmi: travniki za ležanje, bifé (okrepčevalnica) in otroška kotlica za čofotanje in pijuskanje po vodi omogočajo vsem prijeten dopust.

Pri nas na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

plačljivo v desetih letih, medtem ko ponuja podjetnik samo 2.— šilinga za kvadratni meter. Rabil pa bi 20.000 kvadratnih metrov.

Podjetje Walter Weber iz Celovca, ki izdeluje plastične posode za pijače, olja in podobno, bi rado izdelovalo vse to v Pliberku. Zato pa potrebuje 4000 kvadratnih metrov zemljišča in dva milijona šilingov kredita. Občina mu bo prodala zemljišče, ki ga je ona kupila od Metnica, in sicer po 12.— šilingov za kvadratni meter. Kar se kredita tiče, pa mora podjetje prineseti potrdilo, da ga je tudi vredno.

V veliki dvorani občinske hiše, nasproti poštnemu uradu in deloma v kleti, šivajo za podjetje Moser domačinke športna oblačila in noše. Delajo na tekočem traku in so delavke kar zadovoljne. Podjetje misli že tudi na lastno zgradbo, ki naj bi bila tudi na bivši Metničevi zemlji. Zemljišče mu proda občina po 12.— šilingov za kvadratni meter, plačljivo pa v dveh letih. Sedaj namerava podjetje najeti še sedem vajencev.

Pliberški čevljar Gregor Opetnik je v Drveših vesi postavil „vilo na polju“, v kateri namreč namerava odpreti penzion (gostišče) za tujce in prosi za koncesijo (dovoljenje). Prošnjo so mu enoglasno odobrili.

Preostala stavbna zemljišča se odprodajo po 25.— šil. za kvadratni meter: gđc. Pavli Schlieser, gospe Merlin, obe iz Šmarjete, in g. Moisl financarju iz Pliberka. Tako je sedaj vsa zemlja odprodana. Ker prihajajo še vedno nove prošnje, namerava občina razkosati še tako imenovan „Rafferjev grunt“ pri mestnem pokopališču, potem ga pa prodati, da bi na ta način ustregla povpraševalcem. Ko bo vse zgrajeno, kar je v načrtu, bo v Pliberku okrog 59 novih stanovanj, torej kar lepa nova vas.

Zupan bo prejel sedaj letno okoli 31.200.— šil. plače. Za popravila in asfaltiranje občinskih cest je občina najela en milijon 800.000.— šil. posojila. Sedaj bi lahko že nekaj tega denarja vrnila, a so sklenili še naprej asfaltirati občinska pota. Menda bodo prišla tokrat na vrsto: Blato-Letina, Replje-Blato, Čirkovče-Komelj in pa nekaj ulic v mestu Pliberku.

Občinski odbor je sklenil, da dobi slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku 2000.— šil. kulturne podpore. Jože Broman je prinesel občini račun za priključek svoje hiše na telefonsko mrežo v poravnavo. Socialistični odborniki so bili proti plačilu privatnih priključkov. Zanj pa so bili odborniki OeVP in končno tudi Slove-

nec Manej kot сосед Bromanov. Broman tudi želi, da bi pri njem lahko telefonirali sosedje in se zato poteguje za javno telefonsko govornico. Če mu bo to pošta dovolila, mu bo občina plačala celotni znesek in kupila še telefonsko celico. Če pa tega ne doseže, dobi samo 1200.— šilingov prispevka.

Posamezne kmetije se kot zadnje priključujejo na električno omrežje. Kmetica Agnes Widerman v Borovju je prosila za prispevek h gradnji. Na seji so ji odobrili deset odstotkov k stroškom, najmanj pa 2000.— šilingov prispevka.

Za mesto Pliberk, Drvešo ves in Spodnje Libuče bodo izdelali nov načrt, po katerem bodo zemljišča na voljo kupcem. Izvedbo načrta so poverili domačemu arhitektu dipl. ing. Večku iz Drveše vesi.

Pri slučajnostih je neki mestni svetnik vprašal, kdaj bodo namestili na občinsko hišo uradni napis. Odgovorili so mu, da je treba počakati, da se izpolni to, kar je v členu sedem državne pogodbe. „To pa vendar ne velja tudi za Pliberk“, je ves prese-nečen menil vprašalec. „Da, tudi za Pliberk bo veljalo isto, če hočemo upoštevati zakon“, je bil odgovor.

Ko smo bili Slovenci svojčas vprašani, če imamo kaj proti uradnemu napisu, smo tudi opozorili na člen sedem državne pogodbe, ki pravi: V krajih, kjer prebivajo Slovenci, so javni napisi na uradnih poslopih poleg nemščine tudi v slovenščini. Ker je bilo pri ljudskem štetju v pliberški občini veliko občanov vpisanih kot Slovenci, se ne moremo in ne smemo odreči pravici, ki so nam zajamčene v avstrijski državni pogodbi.

Kumer Mirko

PLIBERK

(Razne zanimivosti)

Pliberk se v zadnjih letih tako hitro spreminja, da ga bivši pliberški kaplan č. g. Janez Mohar, sedaj dekan v Čilu v Južni Ameriki, ne bo več spoznal, ko pride prihodnje leto po 18 letih na obisk. Ima novo železnico, postajo Pliberk — mesto, nove ceste, novi most, novo občinsko hišo, nove tovarne, nov „Grenzlandheim“, in še marsikaj več ali manj potrebnega.

Tudi v farni cerkvi in podružnicah je veliko novega. Če bo g. Mohar maševal v farni cerkvi, se bo čudil njeni novi obleki: vsa je prenovljena in obnovljena. glavni oltar nov, neprimerno lepši od starega. Kako lepo prenovljena je cerkev v Nonči vesi, da je veselje gledati umetnost in se počutiš

tam res v božji hiši, ne pa v zanemarjenem hramu. Potem cerkva šmarješka, ki nam jo tako opeva pesnica Milka Hartmanova in pranganje ob njivah, kjer mak žari. Sv. Jurij junak varuje v cerkvi tako dragoceni prenovljeni oltar, da je kar škoda, da je cerkev tako odmaknjena, sama zase. Oltar v Libučah se tako sveti v zlatu, da je odsvit nebeške gloriole.

Vse to ni nastalo po čudežu, ne samo od sebe, ampak po požrtvovalnem prizadevanju g. župnika. Koliko so stala vsa prenovljenja, gotovo že čez en milijon. Le kje g. župnik denar jemlje! G. župnika razjeda gorečnost za lepoto božje hiše in smo mu za to veliko delo hvaležni.

Predvsem njegovo delo je tudi nova farna dvorana. Kar čudimo se, da g. župnik nima že več sivih las, ko je danes tako težavno graditi velike stvari. Dvorano je blagoslovil prevzvišeni g. škof na dan sv. birme 16. majnika. V nagovoru je poudaril važnost farnih dvoran za izvencerkveno farno življenje in vzgojo mladine in se zahvalil g. župniku za ves trud. G. župnik je razložil ves potek graditve in priprave in da je dom za vse farane, ki se udeležujejo v cerkvenih ali kulturnih društvih, ki delujejo po katoliških načelih, ni pa dvorana za nikake politične prireditve. Dvorana je za nemško in slovensko govoreče farane in naj vse povezuje. Govoril je še g. grof Thurn, ki se je kot član cerkvenega sveta tudi veliko trudil za dvorano, navzoča sta bila sedanj in prejšnji župan. Le škoda, da ni bilo navzočih več ljudi, in da bi se tudi v udeležencih pokazala enakost obeh narodnostnih skupin, česar pa je bila gotovo kriva tudi preobilica dela ob birmi.

Birma v tako veliki fari je že huda reč,

toda na splošno smo bili s sprejemom zadovoljni in tudi z vso slovesnostjo. V govori in deklamacijah sta se lepo vrstila oba deželna jezika, pravtako v pozdravnih pesmih in v pridigi in cerkvenem petju v cerkvi. Posebno deklamacije in petje skupnega cerkvenega zbora pod vodstvom g. prof. Miheleča je bilo skrbno pripravljeno in podano. Če so se zraven nekateri pohujšali nad slovensko besedo pri pozdravih in pridigi, pač pokažejo, da nimajo katoliškega mišljenja in da žive še več kot 20 let nazaj.

V novi farni dvorani je bila v nedeljo, 23. maja, nemška materinska proslava, na Vnebohodu pa slovenska, ki jo je mojstrsko in z vso požrtvovalnostjo pripravila gđc. Milka Hartmanova, ne le proslavo, ampak tudi pesmi, deklamacije in igrice. Skoda, da je bilo tako grdo vreme in se niso mogli farani iz oddaljenih vasi udeležiti tako pristrčne in originalne materinske proslave. Gđc. Milki se vsi zahvalimo, ki smo uživali njene talente in se čudimo, da ima v vseh starostnih težavah še toliko mladostne energije.

Na praznik presvetega Rešnjega Telesa pa je bilo prvo predavanje Katoliške prosvete v novi dvorani: Svetovni evharistični kongres v Bombayju v barvnih slikah in zvočni spremljavi g. Vinka Zaletela. Predavanje je bilo prav za ta praznik najbolj primerno. Velika udeležba pri tem predavanju kakor pri obeh prejšnjih proslavah dovolj dokazuje, kako potrebna je farna dvorana in da bo g. župnik imel za ves trud to zadoščenje, da bo farna dvorana koristila verskemu življenju in da bosta obe narodnostni skupini v njej gojili od Boga dane zaklade materine govornice, ki je početek vsake kulture.

Vodna energija Avstrije, Italije in Jugoslavije

Na Dunaju je bil te dni sestanek podkomiteja SUDEL (regionalne skupine za koordinacijo proizvodnje in prenosa električne energije med Jugoslavijo, Italijo in Avstrijo) za proučevanje komplementarnosti vodnih pretokov na obmejnem področju. Sestanku so prisostvovali predstavniki Skupnosti jugoslovanskega elektrogospodarstva, Skupnosti elektrogospodarstva Slovenije, predstavniki ENEL in Avstrijske elektrogospodarske delniške družbe.

Predstavniki omenjenih organizacij so na sestanku izmenjali podatke o vodnih pretokih Drave, Tilmenta in Soče ter drugih obmejnih rek. Ti podatki bodo služili za primerjavo proizvodnje električne energije v elektrarnah na omenjenih rekah in za ugotovitev časovnih obdobij, ko se bodo presežki energije v eni lahko oddajali v sosed-

njo državo. Na sestanku je bilo ugotovljeno, da so akumulacije pri avstrijskih elektrarnah polne, ko so pri jugoslovanskih prazne in narobe. Tudi italijanske akumulacije imajo komplementarni značaj glede na avstrijske in italijanske elektrarne. Studija, ki jo bo podkomite izdelal, bo dosegala ne samo obstoječe elektrarne, temveč tudi elektrarne, ki bodo zgrajene do leta 1970.

Drugi podkomite SUDEL ima nalogo proučiti možnosti za prehod na paralelno obratovanje jugoslovanskega elektroenergetskega sistema s sistemom držav evropske Unije za koordinacijo proizvodnje in prenosa električne energije. Tudi ta podkomite se bo sestal na Dunaju, in to sredi junija letos.

Apostola Slovanov

Ako bi imel kateri drugih narodov v svoji prvi krščanski zgodovini tako velike apostole, kot sta Slovanom sveta brata Ciril in Metod, bi vse drugače širil njih slavo med narodi. Mi poznamo in slavimo tuje; na svoje pa tako brž pozabimo, pa četudi so toliko odličnejši.

Slovanska apostola sta v krščanski zgodovini morda edinstveni primer v tem, da sta velika ne samo kot misijonarja, ampak prav tako tudi kot kulturna delavca, ki sta položila globoke in trdne temelje bodoči slovanski kulturi, in velika obenem kot svetniški osebnosti.

Pogosto se poudarja, kako važno je bilo krščanstvo v zgodovini med narodi tudi na kulturnem polju. Krščanstvo je obenem z vero širilo in poglobljalo med narodi tudi kulturo ali vsaj ustvarjalo ugodne pogoje za njen razvoj. Morda ni primera, kjer bi bil misijonar v večji meri tudi res kulturni delavec, kot sta bila brata Ciril in Metod. Krščanstvo je v prvih stoletjih po Kristusu pokristjanilo narode ob Sredozemskem morju, kjer so bili zelo na visoki stopnji kulture; vse te je kmalu pokristjanilo. Med sosednjimi slovanskimi narodi pa je v času, ko so k njim prihajali prvi apostoli oznanjat krščansko vero, kultura šele nastajala. To kulturo so predvsem prinašali krščanski misijonarji in tako je bila ta kultura že v početkih nekako posvečena in krščanska. Kako se je to zgodilo, nam posebno lepo kaže delo bratov Cirila in Metoda, ki sta v devetem stoletju prišla iz Grčije med južne Slovane.

Pretrajljivo je brati iskrene besede slovanskih knezov z Moravske, Rastislava in Svetopolka, ki sta prosila v Carigradu misijonarjev: „K nam so prišli mnogi učitelji iz Italije in Nemčije ter nas učili različno. A mi Slovani smo preprosti ljudje in nimamo nikogar, ki bi nas poučil v resnici in jo razumljivo razložil. Daj, torej, gospodar, pošlji nam takega moža, ki nas bo učil vso resnico.“

Taka sta bila brata Ciril in Metod, ki ju je cesar Mihael poslal na prošnjo slovanskega kneza na Moravsko, ki se je takrat raztezala med današnje Slovenijo in Slovaško. Slovanom sta govorila slovensko, ker sta, čeprav po rodu Grka, iz slovanske okolice Soluna, dobro znala slovenski jezik. Da bi njuno delo bilo bolj uspešno in trajnejše, sta dala Slovanom še pisavo, katere do takrat še niso imeli. Jezikoslovci prav običajno natančnost te pisave, ki se je imenovala glagolica; ker je v njej tako dovršeno mogoče izraziti vse govornjene besede v vseh različnih glasovih.

Tako je slovanski jezik bil po oznanjevalcih Kristusove vere v svojih prvih zapiskih posvečen, da služi Bogu. Molitve, pridige, prevodi svetega pisma in cerkve-

ZA MLADINO IN PROSVETO

Ksaver Meško:

Slovenska beseda

V tihi grob sem ti hvaležen, mati moja. Če bi mi ne bila dala drugega s seboj v življenje, dala si mi svojo govorico, sladko slovansko besedo. Vodnica mi je bila med čermi in prepadi na življenja potih, tolažnica mi v trpljenju, sladkost v bridkosti. Hvala ti zanjo, o mati, noter v globoki grob ti hvala!

Z zagrizeno, prav kmečko trdovratnostjo sem branil to svetinjo, besedo materino in ljubezen do nje, že slaboten deček. Z nezlomljivo trmo sem odbijal vse, kar bi moglo vsaj deloma zatemniti njen zlati blesk.

Z desetimi leti sem prišel v nemško šolo. Res z namenom, da bi se naučil nem-

ščine, ker brez nje bi mi bila in bi mi ostala za vedno zaprta vrata v latinske šole. Nikakor pa ne z namenom in voljo, da bi govorico materino zatajil. Zato me je skelelo kakor zastrupljena puščica v srcu, ko sem videl in slišal, kako so slovensko besedo zaničevali, se iz nje norčevali.

Najhuje me je bolelo, ko me je hotel učitelj, ravnatelj šole, rojen Slovenec, sicer dober in pošten mož, a svojemu rodu že povsem odtujen, z nemškim duhom prepojen, prisiliti, naj pišem svoje ime po nemško s „sch“. Pritiskal je name z vso močjo in z vsem ugledom, ki ga ima učitelj pred učencem, uklonil me ni. V eni nalogi mi je rdeče prepisal Meško v Meschko, v naslednji sem zapisal spet Meško.

Iz filmskega sveta

NA DUNAJU REŠUJEJO FILM

Da bi privabili ljudi zopet v kino-dvorane, so si dunajski kino-podjetniki izmislili poseben način. Po mestu so nabili plakate, na katerih je zapisano z velikimi črkami: „Pridi zopet v kino“ Zraven pa je dostavljeno, da morejo obiskovalci kina zadeti srečko z lepo nagrado. In res je to privabilo mnogo novih obiskovalcev in tudi marsikateri izmed njih je zadel zadovoljiv dobiček.

BERLIN, MESTO FILMA

Med filmskimi mednarodnimi prireditvami so berlinski festivali visoko cenjeni. Tudi letos bodo v Berlinu v dneh od 26. ju-

nija do 6. julija filmske predstave in posvetovanja o položaju filma v svetu. Dolej se je prijaviло nad 35 držav, da bodo sodelovale na tem važnem filmskem srečanju. Na programu nimajo samo predvajanja filmov, v katerih nastopajo igralci, ki se potegujejo za nagrado zlatega ali srebrnega leva, temveč bodo kazali tudi druge filme, ki so bili v zadnjem času izdelani v svetu, da tako ugotovijo kulturni nivo najnovejšega filma v svetu. Poleg tega bodo ob tej priložnosti proslavili tudi 70-letnico udeleževanja nemške filmske umetnosti. Predvajali bodo razne mladinske filme in priredili celo filmski ples.

danes vzhodni Slovani svojo pisavo po Cirilu cirilico.

Sveta brata Ciril in Metod sta bila pred tisoč leti apostola Slovanov in velika misijonarja. Toda njuno delo je tako izredno veliko in svojevrstno, da bi ju še danes smeli smatrati za nadvse sodobne ali moderne. Saj sta že takrat uporabljala način in sredstva za svoje sveto poslanstvo kot to delajo moderni misijonarji. Prilagoditi sta se znala ljudstvu in mu ustvarila temelje samobitne narodne kulture.

Podala sta najlepši vzgled združene ljubezni do vere in naroda in znala sta najti pravo skladnost slovanstva in krščanstva. Zlasti pa sta postala simbol s svojim versko-kulturnim delom, bratsko skupnostjo v Kristusu in klicem k duhovni edinosti Vzhoda in Zapada.

nih pisateljev so bile prvo, kar je bilo zapisano v tem jeziku.

S pomočjo pisanih knjig, ki so služile svetima bratoma in njunim učencem pri misijonskem delu, so Slovani dobili nov obredni ali liturški jezik, ki je bil razumljiv plemenom, ki so živeli med Jadranskim morjem in srednjo Evropo. Je to staro slovansko bogoslužje, katero se je ohranilo še do danes in je v rabi še v nekaterih škofijah ob Jadranskem morju. Pod vplivom teh starih pravc do slovanskega bogoslužja imajo južni Slovani med zapadnimi narodi doslej izreden privilegij slovanskega oziroma hrvatskega obrednika, kot ga nimajo veliki narodi. Na splošno je na kulturnem polju med Slovani zasluga svetih bratov neprecenljiva. V priznanje in v spomin na te njune zasluge imenujejo še

trebnih vsakdanjih ugodnosti. Tako predsto in več leti.

Kako pa potujemo in romamo danes? Iz leta v leto v večjem obdobju, z večjo hitrostjo, kamorkoli si zaželi srce. Vsemu temu popotovanju pravimo turizem. Z vsak dan bolj dovršenimi prometnimi sredstvi se vozi, potuje in preseljuje človeštvo na vseh kontinentih, vse bolj nemirno kot v davnih časih preseljevanja narodov. Naj bi nas popotovanje zblíževalo, naj bi nas srečanje z neznanimi ljudstvi učilo in naučilo, da smo vsi ljudje, vsi enako vredni, vsi z istimi pravicami in dolžnostmi pod soncem. Da smo po tem spoznanju dolžni spoštovati in pomagati drug drugemu. Vsi, veliki in mali, zastopniki velikih in bogatih narodov, prav tako kot do zadnjih časov neznani azijski in afriški rodovi, vsi smo dolžni, da ohranjamo v človeški družini in na vsem našem planetu mir. Da, mir, ker le v miru se moremo spoznavati, se zblíževati in si medsebojno pomagati do človeka vrednega življenja in potovanja in večnostne višine.

Kam si želi popotovati naš človek? V Rim, v Lurd, v samo sveto deželo, če bi bilo mogoče. Pa so srečni in zadovoljni naši dobri ljudje, če morejo k Mariji na Sveto goro pri Gorici, na svete Višarje, ki so zdaj na italijanski strani, in seveda, in najprej na naše ljube Brezje.

Jaz pa sem se letos, še kar pozimi, sredi januarja odločila, da potujem na ladji po Jadranskem morju do jug Balkanskega polotoka, v Grčijo. Ponudila se mi je ugodna prilika, prijetna domača družba,

Otroški kotiček

LAŽ

Laž! Laž! Laž!

Kje povsod krevljaš?
Si jih mnogo premotila,
ko po svetu si hodila?

Laž! Laž! Laž!

Kratko pot imaš!
Kdor ima pošteno lice,
branil se ne bo resnice!

Laž! Laž! Laž!

V kraj ne hodi naš,
jih po grbi boš dobila,
da boš komaj jih nosila.

Laž! Laž! Laž!

Zdaj dovolj imaš.
Nikdar več se ne prikaži,
ti kar sama sebi laži!

G. S.

KLASJE

NARODNA

Nekoč je šel kmet s sinom na polje, kjer je dozorevalo žito. Deček je opazoval klasje in vprašal očeta:

„Oče! Zakaj kakšen klas ponižno pripogiba glavo, medtem ko jo kakšen drug drži pokonci? Ta, ki jo ponosno drži pokonci, je gotovo poln zrnja, medtem ko je drugi prazen.“

Oče je utrgal šop klasja in rekel sinu: „Glej! Ta klas je pripogibal glavo, pa je poln zrnja; ta drugi pa, ki jo je držal pokonci, je prazen. Pomni: Samo prazen klas drži glavo pokonci.“

Sin je razumel te besede in bil hvaležen očetu.

Misli! Zakaj stoji prazen klas pokonci, poln se pa pripogiba? — Kje vidimo še to? (Sadno drevje).

Tudi nekateri ljudje so podobni praznim klasom. Veliko govoré in se bahajo, čeprav malo ali nič ne vedó. Čim bolj je kdo izobražen, tem skromnejši je. Zato pravi slovanski pregovor:

Kdor sam sebe povišuje,
prazno glavo oznanjuje.

Darina Konc:

Po sinjem morju v ANTIČNI SVET

VTISI IN DOŽIVETJA

„Da nas nevarnost ne dobi, zročimo se Devic' Marij.“

Sredi januarja, prav na praznik svete Neže, zvečer ob devetih je zarezala moderna, poltovorna ladja „Orebič“ nekoliko vznemirjene valove Jadranskega morja v reškem pristanišču. Med tridesetimi potniki na ladji sem bila tudi jaz. Vsaj enkrat v letu se zbudí v meni hrepenenje. Želim nekam, nekam daleč, vedno z namenom, da spoznam kočček še neznanega sveta, da se nekaj naučim, da se dvignem in sprostim večkrat sive vsakdanjosti in prevetlike zagledanosti vase in svojo važnost.

O romanju, ki je tudi nekakšno potovanje, pravijo, da ne posvečuje, raje raztresa. Morda. Kakor je pač romar, bolj ali manj svet, ko se odloči za potovanje. Prav tako je z vsakim popotovanjem. Neki namen gotovo ima. In s tem namenom je v zvezi korist ali škoda popotovanja. Da je v nas Slovencih romanje in popotovanje že kar tradicija, ne moremo tajiti. Romali so naši dedje in pradedje. V daljno Španijo, na grob svetega Tomaža, v nemški Kelmo-rain in na visoke svete Višarje. Vse na težkih vozovih in peš. Njihov romarski namen je bil svet in vedno združen s pokoro in zatajevanjem ter odrekanjem večkrat po-

ne predraga potnina in še čas zimskih počitnic. Ne morem in ne smem tajiti, da me je pot skrbela. Dolgih deset dni na morju.

Iz dneva v dan poročajo o nesrečah. Vremenske napovedi niso mnogo obetajoče. V Angliji megla, v alpskem svetu trda zima, v Severni Italiji sneg. Radio v Trstu sporoča, da je morje nemirno. Torej. Naj se premislim? Ne, prilika za potovanje je preveč vabljiva. Morda ne bo spet kmalu take prilike. Ker ima moje potovanje dober namen, ga bom izročila naši Morski Zvezdi, Mariji na Brezjah, vzela s seboj rožni venec in se notranje pripravila. Potem pa „jadra razpnimo in se valovom prepustimo.“ Sicer pa, ali ni naše življenje kakor morje in moje osebno življenje kakor ladjica na njem. Jadrano v soncu sreče, jokamo in se bojimo, ko nas zajame noč in vihar trpljenja ter preizkušenj. Na vse moramo biti pripravljeni. In biti pripravljen, vedno, vsak dan, dokler ne prijedrmo v božje pristanišče. To je najvažnejše. Dovolj snovi za premišljevanje v samotnih urah na veliki ladji, ki že stoji v reškem pristanišču.

Nikoli še nisem bila pozimi na morju. Obmorsko življenje se v tem času odvija kakor v poletnih mesecih, morda za nekaj stopinj mirneje. Manj je ljudi in promet nekoliko tišji. Na Reki to zimo še niso imeli snega. Naša ladja bo odpuhla ob devetih zvečer. Dovolj imam časa, da pozdravim nekdanjo učenko Zlato, sedaj poročeno v pristaniškem mestu. Po prijaznem sprejemu ima glavno besedo mali Boris: „Poglejte moje božično drevesce, moje jaslice. Tu-

di v cerkvi imamo velike jaslice. Imeli smo prireditev. Tudi jaz sem nastopil. Sem pevec pri cerkvenem mladinskem zboru. Skoda, da ne boste v nedeljo na Reki. Ko se vrnete, pojdem z vami, da bom videl sneg v Sloveniji. Rad bi se naučil smučati.“

Skoraj ne pridem do besede. Boris čeb-lja, na gajbici ob steni se oglašá prijazna papiga, pravkar so odpri televizijo. Naenkrat smo na rimskih ulicah, kjer neusmiljeno dežuje. Na Reki sprejemajo tudi italijanske oddaje.

„Srečno pot in še enkrat srečno pot, teta Darina,“ naroča dragi dečko, ko se poslavljamo. Da bi bilo po tvoji želji, dragi Boris. Reške ulice so močno razsvetljene. Rahlo piha od morja, vendar je marčevsko prijeten večer. Kupimo nekaj razglednic. Takoj z Reke moramo sporočiti, da je bil in da je začetek dober. Morda bo tudi vse drugo.

Na poltovorno ladjo „Orebič“ nalagajo še zadnje deske. Ves razpoložljiv prostor je zavzelo razno blago, katerega bo ladja odajala v raznih pristaniščih, največ v Pireju.

Našo družbico sestavljamo štiri učiteljice, to se pravi-profesorice, in ravnatelj naše šole. Vemo, da se nam bo pridružil še profesor iz Ljubljane, ki nam bo nekak mentor, ker je v Grčiji že nekajkrat bil. Drugih sopotnikov še ne poznamo. Smo kakor radovedni otroci. Nastajajoča noč, rahlo razburkano morje, pričakovanje neznanih doživetij, vse to vzbuja v nas rahlo domotožje. Spet in spet nekdo utihne in se zazre v nemirno pristanišče. Prijazen mornar sprejema naše potne liste in nam od-

P ∞ I ∞ S ∞ A ∞ N ∞ O B ∞ R ∞ A ∞ N ∞ J ∞ E

En dan v taborišču DACHAU

(Doživljaji in spomini našega rojaka A. Ogrisa; napisal L. Hajnžič)

Kdo se še spominja časov od leta 1941 do 1943? Koliko je še živih od tistih, ki so jim hrbti krvaveli pod knuto? Takrat so bile postelje prekrite s snežno belimi rjuhami, tla so se bleščala kot zrcalo, okna pa so bila osnažena tako, da si mislil, da so brez stekla, in v celem taborišču nisi našel ne ene smeti. Takrat še niso bile sobe polne kot zdaj, saj je soba v tistih časih štela največ 50 mož. Slovencev je bilo tedaj še malo tu, tako malo, da bi jih preštel na prste. Bili pa so prvi izmed nas, ki so okusili vso podlost nemškega nacizma. Za vso to čistoto, ki je vladala v taborišču, za vsem tem bleskom, s katerim je vodstvo taborišča metalo pesek v oči raznim komisijam, se je pa skrivala lakota, mučenje in smrt.

Poskusimo naslikati povprečen dan, ki so ga preživeli priporniki v tej dobi. Zimski čas je. Ze ob pol treh zjutraj je polovica ljudi v taborišču budnih in vsi nemirno prisluškujejo, kdaj se oglasi signalna naprava na 10. bloku. Končno! Vsi drve z odevami v rokah v dnevno sobo, da jih na mizah izravnavajo in zlikajo, kajti postelje morajo biti pripravljene ena kot druga brez gub in na milimeter natančno. Nekateri so čez noč bili pokriti samo z eno odejo, drugo pa so imeli skrbno zvito pod glavo, pripravljeno za ta jutranji posel. Mnoge je privedlo to ravnanje v smrt. Po pospravljanju postelj, ki je trajalo nekako 10 minut, grede vsi priporniki do pol petih odmetavat sneg iz taborišča. Seveda ne manjka pretepanja in brca, suvanja v vodo itd. Vse delo se opravlja v akordu, v tako imenovanem pospešenem koraku.

Po opravljenem delu greš v kuhinjo, če je tvoj blok na vrsti in raznosimo kavo v vse bloke. Hrano smo si morali nositi sami, in če te je spremljala smola, si večkrat nalletel v kuhinji na kotel, ki je imel oznako „blok 30“. Kdor ni zmoget od oslabelosti nositi, je dobil označko „krematorij“. Kdor ni imel pravilno urejene postelje, to se pravi, če vzglavnik ni bil na milimeter izravnat z drugimi ali pa, če je bila rjuha za malenkost pomečkana, ker je so sed v naglici stopil nanjo, ni prejel zajtrka, pač pa je dobil od starešine v sobi prijavo, da je lahko visel 2 uri v kopalnici z zvezanimi rokami na hrbtu. Kdor je imel srečo, jih je dobil samo 25 ob spremljavi: taboriščne godbe, ki je bila v ta namen nastavljena.

Prvo dejanje tega pasjega življenja je bil z 2 urnim apelom končan, to se pravi, da so priporniki od 5. do 7. ure lahko stali na mestu mirno in merili v svojih siromaš-

nih oblačilih temperaturo od 20 pa tja do 30 stopinj C. Ko se je gospodom esesovcem skjubilo, so prešteli deseterice in pa še tiste, ki so ležali ob koncu teh bataljonov mrtvi po tleh. Če še kdo ni bil popolnoma mrtev in je še rahlo migal, je dobil od „blockführerja“ brco v trebuh in s tem vozni listek do krematorija. Ob koncu teh ceremonij si še parkrat napravil „kapo dol, kapo gor“ pred komandantom in odkorakal skozi glavna vrata na delo.

Po komandah in na blokih

Drugo dejanje tragedije so priredili esesovski krvniki po komandah. To dejanje je trajalo precej dolgo, od 7. ure zjutraj pa tja do noči. Na dnevnem redu je bilo pretepanje, odzemanje skope malice, prijava zaradi sabotaze (če delo ni bilo dovolj hitro opravljeno), obešanje, streljanje, in če si delal kje blizu vode, prisilno kopanje, skratka vse to, kar si le podel in pokvarjen človek lahko izmisli. Ko si se zvečer ves izmučen vračal v omrežje električnih žic, te je vedno spremljalo par mrtvih tovarišev iz komande, kjer si delal. Ob vohodu so vsem preiskali žepe, če ni bilo v njih morda kakšnega prahu ali celo cigarete. Za vsak tak prestop je nesrečnež visel ali pa dobil 25 udarcev po hrbtu. Pri povratku v taborišče, te je čakalo tam polno dela: Očisti čevlje, obleko, omarico, mize, okna, stole, tla, skratka vse, kar te je obdajalo. S tal je bilo treba z usti spihati

ZUPNIK IGNAC MURI:

Kako sva s Pepejem B. lovila modrasa

Pred par meseci smo brali v „Tedniku“, da se je smrtno ponesrečil z avtom zidarski polir Pepej Burger. Bil je v službi pri stavbnem mojstru Primiku, Grebinj. V zadnji vojni je bil Pepej vojak pri obrambnih topovih proti napadom iz zraka. „Flak“ so imenovali to topništvo.

Tukaj pa hočem pripovedovati, kako sva nekoč ubila modrasa v pečeh nad Dravo pod Šmiklavžem v Gorenčah. To je bilo še prej, predno so Dravo pod Gorenčami zajezili. Drava je še prosto tekla. Pod Šmiklavžem je bil brod, s katerim smo se vozili čez Dravo. Brodnik je bil na južni strani Drave, pod Bregami. Brodnik je bil že v pliberski fari. Zdaj te brodnikove hišice ni več, ker je vse zalila Drava.

Nekoč je tukaj pri brodniku nekdo zbolel, v Pliberk je bilo več kakor uro hoda,

prah, kote osnažiti z zobno ščetko, prav tako stranišče in umivalnico. Nato si dobil skledo vodene juhe, košček kruha, kar si v naglici pojedel. Vse to je bilo gotovo do apela (klica). Potem je sledil vzoren nastop na zbornem prostoru. Pri večernem nastopu se je dogajala ista stvar kot pri jutranjem. Brcanje, korakanje, muzika in „kape dol!“ Na bloku je znova sledilo čiščenje obutve in obleke, umivanje v mrzli vodi in pregled omaric. Kdor si je prihranil košček kruha, ga je vzel s seboj v posteljo, kjer ga je skrtil pod vzglavje. Preden pa si prestopil prag spalnice, si dobil od „štubalka“ še par zaušnic in brco v nago zadnjico, ker mu nisi dovolj prijazno voščil lahko noč. Previdno si legel v posteljo in čakal, da ugasne luč. Toda ne. Poklicali so te v „stanovanjsko sobo“, kjer si dobil s stolom po glavi, da si omedlel, ker si pustil miligram blata na čevljih. Čevlji pa so romali v kad v umivalnici, kjer so se namakali do zjutraj, če je deževalo, pa ven na cesto. Ko so te vrgli na posteljo in si spet odprl oči, ti je bila prva misel, kako boš zjutraj ravnal svoje ležišče. Ko je ob pol desetih končno ugasnila luč, si za par sekund pomislil na krematorij, potem pa je izmučeno telo objela tema.

Zgodilo se je, da se je komu posrečilo zbežati. V tem primeru so priporniki čelga taborišča stali na zbornem prostoru tako dolgo, da niso nesrečnika, ki je ušel, zopet ujeli. Nekoč so stali priporniki: 36 ur mirno in pri tem imeli čez 30 mrtvih. Vsak dan je prinesel nova mučeništva.

Zgodovina bo lahko mnogo povedala o tem, kar se je v Dachauu dogajalo, toda, kar se je enkrat zgodilo se ne da več z besedami popraviti.

Šmiklavž pa je bil pred nosom. Torej so poklicali duhovnika na spoved kar iz Šmiklavža.

In šla sva s Pepejem. Pepej je nesel svetilko, laterno in zvonec, jaz Najsvetejše. Pepej je bil ministrant. Prideva v sredino peči nad Dravo. Tedaj zaslišiva čudno žvižganje. In mi pride na misel: bogve, če ne žvižga modras? Večkrat sem že slišal, da modras žvižga, a še nikoli nisem slišal tega žvižganja. In res, na peči nad stezo je ležal na soncu velik modras. Rožiček na nosu ga je izdajal kot pristnega modrasa. Ustaviva se. Steza je vodila ravno pod pečjo, na kateri je ležal modras. Slišal sem, da gad človeka ne napade, če ga človek ne pritisne ali ne stopi nanj, njegov bratranec modras pa da je bolj podjeten in da človeka tudi napade.

rejo prav urediti. Spet in spet prižge Francika luč in pogleda na uro. Ob devetih dopoldne bomo prijadrali v Šibenik, kjer se bomo ustavili.

Proti jutru je Francka zaspala. Tudi v sosednjih kabinah je vse mirno. Človek se nazadnje na vse navadi, tudi na morsko zibanje in premetavanje. Zdaj se je zunaj že zdamilo. Tiho sem vstala in odšla na palubo. Nebo je rahlo zastirto, morje kakor nakodrano. V Šibeniku smo. Nobenega sledu več o nočnem senjskem nemiru. Mornarji so sveži in vedri, pripravljani na kratak razgovor, za drobno informacijo. Barba Ive se ustavi ob mizi, kjer sem se pripravila za branje zanimive knjige, ki sem jo vzela s seboj.

„Dobro jutro, kako ste spali?“

„Hvala, za prvo noč kar dobro.“

„Ste že kdaj potovali takole na ladji?“

„Še nikoli. Nekoliko me skrbi.“

„Nič skrbi. Morje je dobro. Jaz sem vse življenje na morju, tudi moj sin bo mornar.“

„In vaša žena?“

„Doma je, na otoku Krku. Veste, kje je ta otok. Vsak mesec se dvakrat vidiva. Tako je pač naše življenje.“

„Ne bi želela in hotela biti mornarjeva žena.“

Barba Ive se je nasmehnil in me pogledal. Dobrodušen, morda že šestdesetleten mož mnogo ve in je že marsikaj poskusil na svetu. Čutim, da išče pristan na moji roki. Nimam ga. Vendar je radoveden.

„Niste poročeni?“

Dokler nisi grenkega žela

Dokler nisi grenkega žela, vrgel srda z mračnega čela; dokler tvoje žale besede ne zlijo se v lepe poglede; dokler roka nima dejanja, ki med trnjem cvetje poganja; ni vzšlo sonce ti čez vrhove, ni šel Kristus v tvoje vrtove.

Silvin Sardenko

S Pepejem sva bila takoj edina v tem, da se morava modrasu izogniti. Toda kam? Naprej sva morala iti, a nobene možnosti ni bilo, kje drugje priti mimo modrasa, kakor po stezi. Bodi v božjem imenu. Torej naprej po stezi pod modrasom! Hvala Bogu, vse je šlo srečno, modras naju ni napadel.

Prepeljala sva se čez Dravo. Ko je bil bolnik spreviden, sva pripovedovala o modrasu. Sklenila sva, da ga bova ubila. To pa iz človekoljubnih ozirov, ker je prenevarno hoditi po stezi nad katero se sonči modras. Ker nobeden izmed naju ni imel noža s seboj, sva si pri brodniku izposodila žepni nož. Zdaj pa hajdi nad modrasa. Prepeljala sva se zopet čez Dravo. Tu sem najprej odrezal dve palici, eno večjo, močnejšo, drugo manjšo. Prideva v bližino modrasa. Zdaj sva bila midva napadalca. Še enkrat ne bova šla po stezi pod modrasom. Modras je še vedno ležal na peči in se sončil. Očividno ni pričakoval, kaj ga čaka. Drugače bi jo bil odkuril odtod.

Pritisnem modrasa z močnejšo palico. Moral bi ga bil pritisniti blizu glave, čez vrat ali šinek. A po nerodnosti sem ga pritisnil čez sredo telesa. Seveda je modras postal zdaj divji, sekal je na vse strani, da bi piknil.

Videl sem, da tako ne bo šlo. Treba bo odrezati še eno šibo. Toda modrasa zdaj ne smeva izpustiti. Drugače nama uide, ali pa, kar bi bilo zelo verjetno, se zakadi v naju in naju opika. Pa rečem Pepetu: „Drži ga, ne smeš spustiti, drugače te pikne!“ In res, Pepej je držal modrasa ta čas, da sem jaz odrezal še eno šibo. Zdaj sem imel več sreče. Pritisnil sem z novo šibo modrasa čisto blizu glave in ga potem z lahkoto ubil. Potem sva modrasa pokopala in se vrnila domov.

Bogve, ali se je potem Pepej še kdaj spominjal, kako sva ubijala modrasa? Lani me je obiskal, letos ga ne bo več! Počivaj v miru.

O p o m b a : Podjunčani ne pravijo ‚vrat‘ marveč ‚šinek‘, kar je ravno tako slovensko kakor vrat. Besede ‚vrat‘ sploh ne poznajo, razen če so se naučili v šoli.

„Ne. Ostala sem sama. Za učiteljico je boljše tako.“

„In ko boste upokojeni?“

„Bom tudi sama, seveda pri domačih ljudeh.“

Barba Ive ne razume. Morda še ni srečal meni enake popotnice.

„In če boste bolni in potrebni pomoči. Bolje je, če je človek poročen. Nič se ne ve, kaj človeka čaka v starosti.“

„Saj to je tisto, Barba Ive. Prav nič ne vemo, kako bo z nami. Zato ni pametno, da si delamo prevelike skrbi. Veste, jaz sem prepričana, da dober človek, resnično in prav dober človek ni in ne bo nikoli do kraja zapuščen. Zdaj skušam jaz biti dobra otrokom in drugim ljudem. Če mi je namenjeno, da bom kdaj potrebovala tujo pomoč, jo bom gotovo imela. Kakor se vi ne bojite morja, tako se jaz ne bojim zapuščenosti na stara leta...“

Barba Ive se je zamislil. Morda se je spomnil svojih otroških let. Takrat se je učil pri verouku moliti Očenaš in takrat je vedel, da je Bog veliki Krmar naše zemlje, naših življenj in vsakega posameznega človeka. Saj, Barba Ive tega še ni pozabil. Na morju se take reči ne pozabijo. Star slovenski pregovor pravi: Kdor moliti ne zna, naj se na morje poda.

Gledam in opazujem ljudi okoli sebe. Kdo se je danes zjutraj spomnil na Boga in mu hvaležno poljubil roko, ker nas je to noč varoval? Kaj vse bi se v hudem viharju moglo zgoditi z nami in naše belo ladjico, ki se je pravkar usidrala v šibeniškem pristanišču. (Dalje prihodnjic)

kazuje kabine. S sestrično Francko sva se utaborili v spodnji kabini št. 15. Nič okroglega okenca ni v njej. Kvadratna sobica ima dve postelji, druga nad drugo, dve omari, umivalnik z mrzlo in toplo vodo, na tleh je pritrjena preproga. Vse kar hotelska kamrica, toda ta kamrica se bo zdaj zdaj zazibala. Le kako se bo spalo gori na gornji postelji, kamor se mora splezati po prislonjeni lestvi. Spraviva prtijago in obstaneva sredi kabine. Torej je res? Nocoj bova prvič v življenju spali v ladijski kabini. Stroji se že oglašajo, ob ladjo pljuska voda. Najin novi domek mora imeti nekaj domačega, nekaj božjega. Ob imeti pritrdiva drobno čudodelno svetinjico in skleneva, da bova vsak večer zmožili rožni venec.

„Marija Sedem žalosti, obvaruj nas nevarnosti!“

Na ladjo prihajajo zadnji potniki. Skupina reških študentov mornariške šole s svojim direktorjem. Sami rosno mladi fantje. Mimogrede nas pozdravi nekdo po slovensko. Da, naši skupini se pridružita še dva Slovenca, mož in žena. Nič se nista predstavila, zato ne vemo, kdo in kaj sta. V lepo urejeni jedilnici sedita še dva tujca. Kmalu smo zvedeli, da sta Avstrijca iz Salzburga, on inženir in ona njegova žena. Pripeljala sta se z ladjo že iz Trsta, kamor sta pripotovala z vlakom. Vsako zimo potujeta dva do tri tedne, poleti ne utegneta, ker imata doma veliko stavbeno podjetje. Tuja potnika sta prijazna, preprosta, prav nič visoka. Zanimata se za nas in mi zanju. V naslednjih dneh smo postali pravi pri-

jatelj. Kako prijetno je, če razumeš tujega človeka in se moreš v dolgih urah voznje z njim prijetno pogovarjati. Tudi človek, in morda ta še najbolj, postane na takem družinskem potovanju najlepša zanimivost. Že prvi večer čutimo, da ugibamo drug o drugem, skušamo brati iz oči in obrazov, odkod vse smo prišli, zakaj potujemo in kaj smo.

Prva noč na ladji. Pozno že smo se razgubili po kabinah. Najprej vaja za plezanje na gornje počivališče, katero je namenjeno mlajšim potnikom. Morda še ni dolgo, ko so plezali potelovadnih lestvah, naj zdaj to znanost praktično uporabljajo. Sestrična Francka je uspela s prvim poskusom.

„Ko bi me mogli videti naši domači, sicer pa je boljše, da me ne morejo,“ se je smejala na svojem pogradu in iskala primerno lego. Jaz sem pod njo. Zaradi varnosti bo boljše tako. V Senju se je že pričelo zibati. Sicer se pa tam, ne vem zakaj, morje vedno razburja. Menda zato, ker se v našem Senju, tem uskoškem gnezdu, burja rodi, poskusi svojo moč in se zakadi gori proti mestu Reki, kjer zraste že kar v grozljiv vihar, pravijo, da se na Reki poroči in divja naprej proti Trstu, kjer se nazadnje utrujena umiri in izgubi v kraških skalah.

S Francko ne moreva spati. Davno, davno že sva pozabili, da so naju nekoč doma zibali, ko sva bili majhni. Tisto zibanje naju je uspavalo, zibanje na morju je vse drugačno. In poleg zibanja še stroji in ne zavestna živčna napetost. Najina kamrica se ziblje kakor najine misli, ki se ne mo-

PREKO 3000 MLADIH GLASOV V CELOVCU:

Zvezni mladinski festival 1965 v Celovcu

Pretekli dne je bil Celovec okrašen z zastavami in z napisi: „Wir grüßen die Teilnehmer — pozdravljamo udeležence!“ Bilo je namreč zvezno mladinsko pevsko tekmovanje, ki je privabilo v Celovec 66 zborov s preko 3000 pevci iz vse Avstrije.

To mladinsko pevsko tekmovanje je vsaka tri leta. Pripuščeni so zbori, ki so zmagali v posameznih skupinah vsake dežele. Te zore je ocenjevala posebna komisija.

Zadnji tak mladinski pevski festival je bil v Gradcu leta 1962. Letos pa je bilo to v Celovcu. Mnogo priprav je bilo potrebnih, da je potekalo petje brez trenja. Letos je bila prvič k temu petju pripuščena tudi Državna gimnazija za Slovence v Celovcu, ki je zastopala s 73 pevci mešanega zbora in z g. prof. dr. Ciganom vse koroške gimnazije. Bil je to izmed vseh tudi najmočnejši zbor. Vsi ljubitelji slovenske pesmi smo lahko veseli, da je zadel ob tej priliki tudi slovenska pesem.

Petje se je pričelo v nedeljo ob 11. uri, kjer sta do 13. ure peli deželi Dunaj in Predarlška; do 16. ure so nastopali pevci Gradišćanske, Salzburške in Štajerske; do 18. ure pa sta se občinstvu predstavili še deželi Gornja Avstrija in Tirolska

V nedeljo zvečer je poslušalo celovško ljudstvo zore po vsem Celovcu.

Naslednjega dne, to je v ponedeljek, pa je bilo od 10. ure naprej spet tekmovanje zborov, ki so se obvezali, da nastudirajo pesem, ki je prej še niso videli, eno v dveh urah, drugo pa v treh minutah. Tudi zbor Slovenske gimnazije je tukaj sodeloval. Dobil je pesmi: „Winterlied“ (= Zimska) in „Sag, was auf dieser Welt“ (= Povej, kaj iz tega sveta). Tega tekmovanja se je udeležilo 28 zborov. Medtem ko so nekateri tekmovali, so se drugi zbori odpeljali na izlet na Ojstrovico (Hochosterwitz) in na Magdalensko goro.

Popoldne ob 15.30 pa sta zaključno nastopili k zveznemu pevskemu tekmovanju deželi Dolnja Avstrija in Koroška. Koroško je zastopal, kot rečeno, zbor Državne gimnazije za Slovence. Zapel je Gallusovo: „Adulescentulus sum ego“, „Vlahe“ in „O musica“. Občinstvo je navdušeno aplavdiralo, ko je izzvenela slovenska pesem. Iste dne zvečer pa je bil na sporedu „Kärntner Abend“ (= Koroški večer) za goste. Nastopili so Korošci v narodnih nošah, z narodnimi pesmimi — slovenskimi in nemškimi — ter z narodnimi plesi.

Mogočno petje je zadonelo v terek ob pol 11. uri na Novem trgu. Vsi pevci so dali vse iz sebe in s tem pripomogli, da je tudi to dobro uspelo. Popoldne pa je bil v načrtu izlet na Vrbsko jezero. Po vožnji s tremi ladjami, ki je trajala štiri ure in po večerji je bila baklada po Celovcu. Skozi mesto je vodila pot vse pevce v Deželni dvorec (= Landhaushof). Vse dežele avstrijske republike so se tu za zaključek še enkrat predstavile. Govoril je tudi deželni glavar Sima; zahvalil se je mladini, ki je te dni prepevala v Celovcu. Izrazil je tudi željo, da ne bi ta pesem izzvenela že po treh dneh, ampak naj bi naprej trajala. K tej zaključni prireditvi je prišel tudi prosvetni minister dr. Piffel-Perčević. V svojem govoru se je zahvalil vojaščinu, ki je te dni dala udeležencem prenočišča in hrano; izrazil je zahvalo tudi deželni vladi, ki je to zelo dobro organizirala in pripravila in končno se je zahvalil tudi pevcem sploh, ki naj se zavedajo tega božjega daru in negujejo glasbo v materinem jeziku.

Državna himna je zaključila zvezno mladinsko petje 1965 v Celovcu. Leta 1968 se bodo zopet zbrali mladi pevci v Linzu. Do takrat pa jim bo ostal v srcu neizbrisen vtis petja v Celovcu.

VIVA LA MUSICA!

—majer—

Znanost in praksa v prehrani živali

Stara slika iz časov okoli leta 1600 prikazuje profesorja na medicinski šoli v Padovi Sanctoriusa, kako sedi na stolu, ki je pritrjen na rimsko tehtnico, in je. V svojih raziskavah je hotel ugotoviti, kaj se dogaja s hrano, ki jo človek uživa, a pri tem se njegov račun niso hoteli ujemati. Ni še vedel, kar danes dobro vemo, da se namreč del hranilnih snovi pri presnavljanju razkrajata ter tako nudi telesu potrebno energijo za življenje, in da se tisti del hrane, ki ga je pogrešal, pri dihanju izločil kot ogljikov dvokis v obliki plina. Gotovo pa lahko rečemo, da je ta raziskovalec prvi poskušal napraviti bilanco snovi, to je primerjati količine sprejetih snovi kot neke vrste „dohodka“ za telo s količino izločenih snovi, to je z njegovimi „izdatki“. Pozneje je postalo „bilanciranje snovi“ pomembna metoda pri raziskavah o vrednosti krme. V zelo zapletenih tako imenovanih respiracijskih aparatih so zajeli poleg hrane, blata in seča tudi dihalne pline.

MALI OGLASI

Deklico, kakih 6 let staro, vzamem za nekaj let v svo oskrbo. Vse ostalo po dogovoru. Pišite na naslov: Anna Schörs, Hans Rochweg, p. Hatendorf b. Kapfenberg.

Upokojenec, soliden, pošten, točen plačnik, bi rad stanoval kje na Koroškem — ne v preveč hribovitem kraju — proti primernemu mesečnemu plačilu. Interesenti naj javijo svoj naslov na „Naš tednik - Kronika“!

Za vsako vreme „Laxtex“-hlače v poletnih barvah za 197.— šil. v trgovini SATTLER, Klagenfurt-Celovec, Heuplatz.

BARVE

ščitijo in olepšajo.

Kvalitetne lake in vse potrebščine za barvanje dobite pri

Podjunska trgovska družba

bratje RUTAR & Co.

Dobrla ves - Eberndorf

Med številnimi raziskovalci, ki so delali z živalmi po tem načinu, sta najbolj znana Kellner v Nemčiji in njegov sodobnik Armsby v Ameriki. Raziskave, ki so se takrat, to je ob koncu prejšnjega stoletja, sistematično začele, se še danes nadaljujejo v raznih institutih po svetu. A že Kellnerjeve raziskave in raziskave njegovih neposrednih naslednikov so nas privedle do precej določenega spoznanja, kakšno proizvodno vrednost imajo razna krmila. Če danes izkušnje pri sestavljanju obrokov, pri krmnih predračunih in raznih gospodarskih kalkulacijah ocenjujejo vrednost krme v tako imenovanih škrobih — ali pa tudi raznih drugih energijskih enotah, se ima zato zahvaliti obširnemu, dolgoletnemu in nadvse natančnemu delu številnih raziskovalcev, ki so živeli in delovali v raznih državah in v raznih delih sveta. Sodobnega krmiljenja brez usmerjenosti, ki so jo dala ta raziskovalna dela, si danes res ne moremo niti zamisliti.

Beljakovine v krmu

Nikakor pa ne zadostuje, če živali pri krmiljenju preskrbimo le z zadostno količino energije; redno morajo s hrano dobiti tudi določene snovi. Ze pravkar omenjeni raziskovalci, ki so se ukvarjali z vprašanjem, koliko energije potrebujejo živali, so poudarjali, da moramo del energije nuditi v obliki beljakovin, snovi, ki jih telo nikakor ne more pogrešati. Pri tem ne gre samo za količino beljakovin, ampak tudi za njihovo kakovost, to je za njihovo tako imenovano biološko vrednost. Ta pojem je leta 1909 uvedel K. Thomas; ta je na sebi delal poskuse, kako učinkujejo razne beljakovine v hrani. Največ pa je prispeval k razčiščenju tega pojma W. C. Rose z univerze v Ilinoisu; ta je leta 1930 objavil izsledke iz znamenite serije svojih poskusov s podganami. Pojasnil je, da gre za sestavne dele beljakovin, tako imenovane aminokisliline, ki jih je delil v dve skupini: v esencialne, to je bistvene, in neesencialne ali neesencialne. Esencialne aminokisliline morajo živali nujno dobiti s krmom, in sicer v določenih količinah in v določenem medsebojnem razmerju. Sledile so številne raziskave v raznih inštitutih po svetu in dolgo kakih 700 kilometrov.

danes je praksa že precej dobro poučena o tem, kako naj bi bil sestavljen obrok ali krmna mešanica za razne živalske vrste in razne namene krmiljenja, ako naj vsebujeta potrebne esencialne aminokisliline. To je zlasti že dobro razčiščeno za mlade pujske in piščančke.

Mikroelementi

Pobudo za razne raziskave in odkritja na območju prehrane je marsikdaj neposredno dala tudi praksa sama. Tako je bilo zlasti pri rudninskih snoveh in še posebno pri mikroelementih. Šele razne motnje na zdravju živali, slabokrvnost, neješčnost, li-zavost in drugo so pripeljale raziskovalce do spoznanja, da morajo biti v hrani nujno zastopani železo, baker, kobalt, magnan, jod in druge rudninske snovi, čeprav smejo biti samo v zelo majhnih količinah.

Živinska sol

Znanost je pojasnila tudi vlogo rudninskih snovi, ki jih živali potrebujejo v večjih količinah. Praksa na primer danes dobro ve, da je treba živalim redno nuditi živinsko sol ter skrbeti, da dobe s hrano tudi dovolj kalcija in fosfora.

Vitamins

Pomen vitaminov v hrani je danes tako splošno znan, da menda ni treba posebno poudarjati, kako velike koristi ima praksa

Pri nas na Koroškem

BILČOVSA

(Obnovitev farne cerkve)

Kakor smo zadnjič poročali, bo v nedeljo, 4. julija, ob 3. uri popoldne v Bilčovsu slovesna blagoslovitev in otvoritev prenovljene farne cerkve. Vabimo vse znanee in prijatelje, pa tudi tiste, ki še naše cerkve ne poznajo, da pridete in zapojete z nami iz srca Bogu in Mariji v zahvalo, da se je restavracija nad vse pričakovanje lepo in odlično izvršila.

Bilčovs leži v sončnih Gurah, 565 metrov nad morjem. V zgodovini ga omenjajo leta 1370. Cerkev je bila najprej podružnica Kotmare vasi in je dobila leta 1436 pravico pokopavanja in je postala 1784 samostojna župnija. Farna cerkev je posvečena svetemu Jakobu starejšemu. Najstarejši del je stolp, ki je iz 13. stoletja. V 16. stoletju je bila cerkev prezidana. Dolžina cerkve meri 28 metrov, širina 8. V notranjščini so trije baročni oltarji.

Restavrador Luka Arnold iz Št. Martina pri Celovcu, se je res zelo potrudil in nam obnovil cerkev tako lepo, da smo vsi veseli in za ves trud hvaležni, ki ga je imel. Pri oltarjih so prišle do veljave krasne barve dragocenih baročnih oltarnih nastavkov, ki se prelivajo s pozlačeni svetniki in okraski v veličastno harmonijo. V skladu z glavnim oltarjem sta tudi oba stranska oltarja, ki sta posvečena Materi božji in sv. Janezu Krstniku. Prižnica, ki je prej ovirala pogled na glavni oltar, je bila odstranjena. Ravno tako tudi spovednica, ki je zavzela spredaj mnogo prostora. Dobila je dostojno mesto zadaj na desni strani pri vhodu v cerkev. Sedaj je

ALI VESTE ...

da je najmočnejši svetilnik v New Yorku, katerega zagleda pilot že v oddaljenosti 500 km.

da pa je najhitrejša lokomotiva francoska električna lokomotiva, ki je že leta 1955 s hitrostjo 331 km na uro zaslužila naslov „Modra vez“.

Po 70 dneh nezavesti se je neka 7-letna deklica v paduanski kliniki (Italija) zopet zavedla. Deklico je namreč povozil avtomobil.

JADRANSKA MAGISTRALA JE KONČANA

Pri Pantanu blizu Trogira, na novozgrajeni jadranski magistrali je jugoslovanski uradni predstavnik pred tedni prestrigel trak in tako simbolično odprl to pomembno glavno cesto, speljano ob jadranski obali skozi Hrvaško v dolžini 638 kilometrov. S to svečanostjo so bila končana tudi dela na zadnjem odseku magistrale skozi Hrvaško od Šibenika do Debelega brijega, na meji med Črno goro v dolžini 291 kilometrov, tako da ima sedaj Jugoslavija vzdolž jadranske obale sodobno asfaltirano cesto, in dolgo kakih 700 kilometrov.

od znanstvenih raziskav na tem področju. Od prvih odkritij teh snovi v prejšnjem stoletju pa do danes se znanost še vedno ukvarja z njimi, pojasnjuje učinek že znanih vitaminov ter odkriva doslej neznanee.

Antibiotiki

Naj končno omenimo še neke snovi, ki so se v zadnjih letih močno uveljavile v prehrani živali. Mislím na antibiotike, ki jih je leta 1928 po naključju odkril Fleming in ki so nato v zdravstvu nastopili svojo znano in slavno pot. Antibiotiki vplivajo v določenih pogojih ugodno tudi na zdrave živali, če jih dodajamo krmi v zelo majhnih količinah — nekaj gramov na tono — je leta 1949 po naključju odkril Stikstad, hkrati so drugi raziskovalci v tem času prišli do enakih ugotovitev. Sledila je vrsta raziskav po vsem svetu; tako so začeli redno ugotavljati te snovi v krmnih mešanicah, še posebno za mlade živali v pitanju. Brojlerje in bekone bi brez uporabe antibiotikov kot krmnih dodatkov sploh ne mogli zares uspešno krmiti.

Z naštetimi odkritji zadnjih desetletij je povezan velikanski napredek v prehrani živali, ki se zrcili v novodobnih, smotrno sestavljenih krmnih mešanicah ter v znatno večji specializirani prireji na velikih živinorejskih obratih.

pogled osredotočen na glavni oltar, ki mora biti vendar središče vsega liturgičnega dogajanja.

Tesarski mojster Franc Gasser iz Bilčovsa, je po navodilu restavradorja in deželnega konzervatorja napravil prostorne in praktične klopi, da je v njih dosti prostora za sedeti, pa tudi za klečati. Vsekakor, z eno besedo rečeno, res posrečena, izvrstna prenovitev cerkve, ki naj bo Bogu v večjo čast in vernikom v spodbudo in veselje.

Zelo potrebno je bilo tudi zvonjenje na električni pogon. To napravo je naredila znana firma Sachs iz Salzburga. Kako prijetno je sedaj zvoniti, ko je treba le na gumb pritisniti in že poje zvon. Posebna ura regulira avtomatično zvonjenje zjutraj, opoldne in zvečer.

Sedaj boste radovedni, kolikó je vse to stalo. Računi še niso vsi poravnani. Stalo bo blizu 300.000 šilingov. Približno dve tretjini stroškov so farani velikodušno darovali in bodo gotovo še darovali, da bo cerkev tudi še zunaj prenovljena, postala dostojna hiša božja, na katero bomo lahko vsi ponosni.

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

PONEDELJEK, 5. 7.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. Žena in dom. 10 minut za športnike! 18.00 Za male poslušalce. — TOREK, 6. 7.: 14.15 Poročila, objave. Živo srečanje. Ob 30-letnici kulturnega dela dr. Metoda Turnška. — SREDA, 7. 7.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 8. 7.: 14.15 Poročila, objave. Za dobro voljo. Glasbena oddaja. — PETEK, 9. 7.: 14.15 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Domače vesti. — Ob 60-letnici prof. Marijana Rusa. Športni obzornik. — SOBOTA, 10. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi od srca do srca 18.25 Ob večerni uri. Poje Prvo slovensko pevsko društvo „Lira“ iz Kamnika. — NEDELJA, 11. 7.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Dežni plašči • Blago (predmeti) iz gumijske in umetnih snovi • Namizni prtji iz plastike • Zaves • Kopalne potrebščine in za camping • Igrače

GUMMI-BERGER

Klagenfurt-Celovec, Kardinalplatz 11, 10.-Oktober-Str. 11, oba telefon 45-23
Villach-Beljak, Gerbergasse 4, tel. 69-98

Puch-, Sissy-, Pony- in Mobylette-moped motorna vozila, ženska, moška in mladinska športna kolesa v veliki izbiri — po najnižjih cenah — naročite pri domači tvrdki

Johan Lomšek

TIHOJA, P. Dobrla ves — Eberndorf
Telefon 04237 246

Zahtevajte cenike! Ugodni plačilni pogoji!